

BİLGİLERİMİZİ HATIRLAYALIM

1. GERÇEK ANLAM

Bir sözcüğün akla gelen, sözlükte verilen ilk anlamına "gerçek", bu anlamla ilişkili olarak kazandığı yeni anlamlara ise "yan anlam" denir.

Örnekler

Yastıklarda pamuk gibi yumuşak maddeler kullanılır.

Dokunulduğunda veya üzerine basıldığında çukurlaşan

Gerçek Anlam

Tüm evin tabanını yumuşak bir halıyla kaplatmıştı.

Dokunulduğunda hoş bir duygu uyandıran

Yan Anlam

Köylüler, yumuşak toprağı kazıp ağaç dikti.

Kolaylıkla işlenebilen

Yan Anlam

Yaşlı olduğu için yumuşak ekmek yiyebiliyordu.

Kolay çiğnenebilen

Yan Anlam

Önemli!

"Yumuşak" sözcüğü, bu cümlelerden birincisinde gerçek anlamıyla, diğerlerinde ise bu anlamla ilişkili olan yeni anlamlarıyla (yan anlam) kullanılmıştır.

2. MECAZ ANLAM

Bir sözcüğün gerçek anlamından tamamen uzaklaşarak ilgi veya benzetme sonucu kazandığı yeni anlamlardır.

Örnekler

- Onun yumuşak huylu biri olduğunu herkes bilir.
Kaba, hırçın, sert olmayan
- Dedem, yumuşak sözleriyle ortalığı sakinleştirmişti.
Okşayıcı, tatlı, hoş

Önemli!

"Yumuşak" sözcüğü, bu cümlelerde gerçek anlamından tamamen uzaklaşarak yeni anlamlar kazandığı için mecaz anlamıdır.

Dikkat!

Bir sözcük, akla gelen ilk anlamıyla ilişkili yeni bir anlam kazandığında değil bu anlamdan tamamen ayrıldığında mecazlaşır.

1. KONU: SÖZCÜKTE ANLAM

Örnekler

Gerçek anlama bağlı yeni bir anlam kazandı.

- Yamaç, sivri taşlarla kaplıydı.
Sert ve katı madde

- Küpemin taşı düşmüş.
Yüksek değerli cevher

- Konuşmasında bana taş attı.
İğneleyici söz

Gerçek anlamdan tamamen uzaklaştı.

Dikkat! ➤ Bir sözcüğün birden fazla mecaz anlamı bulunabilir.

Örnekler

- Genç adam, ağır sözler karşısında donup kalmıştır.
Dokunaklı, kırıcı
- Her şeye tepki vermekten kaçınır, ağır biridir.
Olgun, ağırbaşlı
- Komutan, hepimize ağır bir sorumluluk yüklemişti.
Çetin, zor
- Dün akşam ağır bir yemek yiyince midem rahatsız oldu.
Sindirimi güç
- Bu sırrın ağır yükünü daha fazla taşımak istemiyorum.
Sıkıntı veren, bunaltan

Dikkat! ➤ Sözcükler gibi söz öbekleri de mecaz anlam kazanabilir.

Örnek

- Konuşmayı çiçeği burnunda bir avukat yapmıştı.
Çok yeni

Örnek Soru:

"Kararmak" sözcüğü, aşağıdaki cümlelerin hangisinde mecaz anlamıyla kullanılmıştır?

- Çocuklar eve geldiğinde hava yeni kararmıştı.
- Üzümler kararınca hasat zamanı geldi demektir.
- Ablam, bazı günler böyle kararır; köşesine çekilir.
- Birkaç odun atalım da şöminedeki ateş kararmasın.

Çözüm:

"Kararmak" sözcüğü; A seçeneğinde "ışığı sönmek, kısılmak", B seçeneğinde "renge karaya dönmek", C seçeneğinde "kederlenmek", D seçeneğinde ise "ateş sönmeye yüz tutmak" anlamı kazanmıştır. B seçeneği, bu sözcüğün akla gelen ilk anlamı; A ve D seçeneği ise bu anlamla ilişkili yeni anlamlar olduğu için yan anlamdır. Ancak C seçeneği, sözcüğün gerçek anlamından tamamen uzaklaşarak kazandığı yeni anlam olduğu için mecaz anlamdır. Doğru cevap C seçeneğidir.

ETKİNLİK 1

Aşağıdaki cümlelerde geçen altı çizili sözcüklerin anlam özelliklerini (gerçek ve mecaz) "✓" ile işaretleyiniz.

	Cümleler	G	M
a.	Küçük çocuğun elinde <u>kısa</u> bir sopa vardı.		
b.	Oyundaki bazı <u>sahneler</u> izleyicileri duygulandırdı.		
c.	Yaşlı kadının içindeki <u>ateş</u> yıllarca küllenmemişti.		
d.	Çocuklar dolaptaki bütün tatlıları <u>sü-</u> <u>pürmüştü</u> .		
e.	Duvarda asılı <u>çerçeveye</u> uzun uzun bakmıştı.		
f.	Bazı canlılar sadece <u>derin</u> denizlerde yaşar.		
g.	O, eskiden beri <u>kapalı</u> bir kişiliğe sahiptir.		
h.	Yaşlı kadın, üzüntüden iyiden iyiye <u>sü-</u> <u>zölmüştü</u> .		

ETKİNLİK 2

Aşağıdaki yargılardan doğru olanların başına "D", yanlış olanların başına "Y" yazınız.

- a. ☐ "Takmak" sözcüğü, "Gözlüğünü takıp yazıyı okudu." cümlesinde gerçek anlamıyla kullanılmıştır.
- b. ☐ "Yazarın kuru anlatımı okuyucuyu sıkıyor." cümlesinde mecaz anlamı söz söz yoktur.
- c. ☐ "Çizgi" sözcüğü, "Yenilikçi çizgisini hiç bozmadı." cümlesinde gerçek anlamıyla kullanılmıştır.
- d. ☐ "Son otobüsü kaçırırsak yandık." cümlesinde mecaz anlamı söz söz vardır.

ETKİNLİK 3

Aşağıda bazı sözcüklerin gerçek ve mecaz anlamları verilmiştir.

Bu sözcükleri verilen anlamlara uygun olarak birer cümlede kullanınız.

a. **Kara**

Gerçek Anlamı: En koyu renk, siyah; ak, beyaz karşıtı.

Cümlem:

Mecaz Anlamı: Kötü, uğursuz, sıkıntılı.

Cümlem:

b. **Soğumak**

Gerçek Anlamı: Isısını hızla veya yavaş yavaş yitirerek soğuk duruma gelmek

Cümlem:

Mecaz Anlamı: Birine veya bir şeye duyulan istek, sevgi ve ilgi kalmamak

Cümlem:

c. **Katı**

Gerçek Anlamı: Yumuşak karşıtı, sert

Cümlem:

Mecaz Anlamı: Hoşgörüsüz, acımasız, merhametsiz, zalim olan.

Cümlem:

d. **Ters**

Gerçek Anlamı: Karşıt

Cümlem:

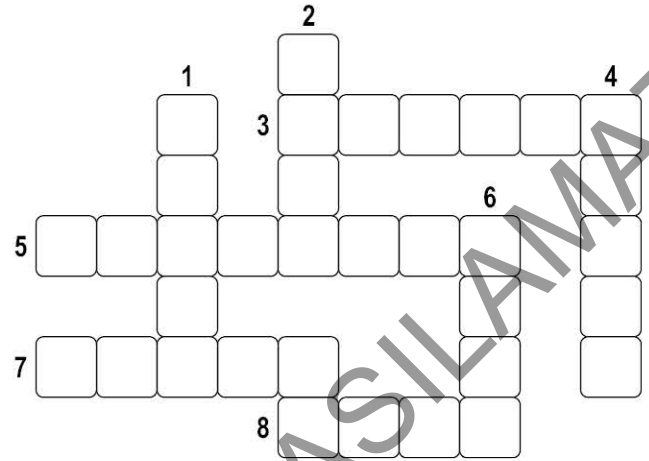
Mecaz Anlamı: Uygun olmayan, elverişsiz olan

Cümlem:

ETKİNLİK 4

Aşağıdaki cümlelerde geçen mecaz anlamlı sözcükleri belirleyerek yandaki bulmacayı doldurunuz.

1. Yüreğinde derin bir üzüntü hissediyordu.
2. Türlü oyunlarla hepimizi kandırmıştı.
3. Onun yersiz davranışlarına önceleri tepki vermedim.
4. Bu konuda bilginiz biraz zayıf galiba.
5. Ülke o yıllarda karanlık bir dönemden geçiyordu.
6. Yazarın kuru anlatımı okuru bunaltıyor.
7. Olayın yankısı bütün yurdu kaplamıştı.
8. Bu işin kokusu yakında çıkar nasıl olsa.

ETKİNLİK 5

Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcükleri anlam özelliklerine uygun kutulara yazınız.

- a. O, sanatın hemen hemen her dalında eserler vermiştir.
- b. Yetişkinler, işle ilgili sıkıntılarını aile fertlerine yansıtmamalıdır.
- c. Bardak çatlak olduğu için çay neredeyse üstüme dökülüyordu.
- d. Böyle bir fırsatı hiç düşünmeden teptiğine çok pişman olacaksın.
- e. Köyün içinden geçen dere, aşırı yağışın ardından kabarmıştı.
- f. Bizim zamanımızda çocukların böyle uçuk istekleri yoktu.
- g. Bütün kitapları tarayıp aradığım bilgileri buldum.
- h. Dolabın gözünde bulunduğu fotoğrafa uzun uzun baktı.
- i. Üzerimdeki ağırlığı atmak için dışarı çıkıp yürüyüş yaptım.

Gerçek ve Yan Anlamlı Sözcükler

Mecaz Anlamlı Sözcükler

ETKİNLİK 6

Hayatın yolları dikenlidir. Bu yolda başarıyla ilerlemek için bazen zorlanmayı, acı çekmeyi göze almalıyız. Karanlık günlerde yıpransak bile mücadeleden asla vazgeçmemeliyiz. Hem kendimizi hem çevremizdeki insanları mutlu etmek için daima savaşmalıyız.

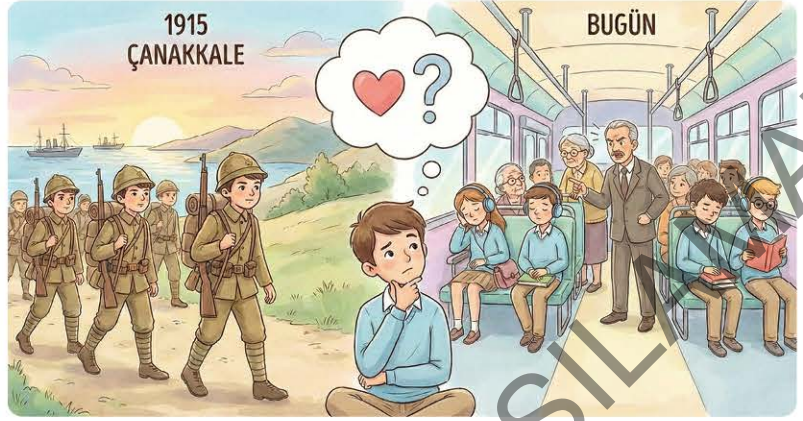
Bu metindeki mecaz anlamlı sözcükleri aşağıda boş bırakılan yere yazınız.

ETKİNLİK 7

Öğretmenimizin isteği üzerine genel ağda Çanakkale Savaşı'yla ilgili yüzeysel bir araştırma yaptım. Okuduğum bir yazı çok dikkatimi çekti. 1915'te bir yasa değiştirilmiş ve ihtiyaç üzerine lise öğrencileri askere alınmış. O dönemin en parlak okullarından yüzlerce öğrenci askere gitmiş ve çoğu, Çanakkale'den dönememiş. Bir an kendimi onların yerine koydum. Okul sıralarından savaşa... Bu nasıl bir fedakârlık, nasıl bir vatan sevgisi... Hem de çocuk denecek yaşta! Onlar; benden sadece birkaç yaş büyük olmalarına rağmen vatan toprağını, savunmasız çocukları, yaşlıları korumak için cepheye koşup çırpınmışlar.

Yaptığım araştırma, beni düşüncelere itti. Kendimi, akranlarımı sorgulamaya başladım âdeta. Daha bugün eve gelirken otobüste yaşadıklarımı düşündüm. Kulağında kulaklık ya da elinde kitap olan öğrenciler, koltuklarda rahat rahat oturuyor; ayakta bekleyen yaşlı insanlara yer vermemek için kafalarını kitaplara gömüyor veya uyuyormuş gibi yapıyordu. Bu manzara karşısında sessiz kalamayan bir adam, onlara çıkışınca bir ağız dalaşı başlamış; şoför, otobüsü durdurmak zorunda kalmıştı. Lise çağındaki çocuklar, büyüklere yer vermemek için yorgun olduklarını, yolculuğun çok uzun sürdüğünü söylemişti. Şimdi o sahne tekrar gözümün önüne geldi, sonra aynı yaştaki çocukların Çanakkale'ye gidişini düşündüm. Tanımadığı insanlar için canını veren gençlerden, koltuğunu veremeyen gençlere nasıl geldiğimize takıldım kaldım.

Bu metinde altı çizili sözcükler mecaz anlamda kullanılmıştır. Bu sözcüklerin anlamlarını tahmin edip aşağıda boş bırakılan yerlere yazınız. Daha sonra sözcüklerin TDK Sözlük'teki anlamlarını yazınız.

Yüzeysel

Tahminim :

Sözlük Anlamı :

Parlak

Tahminim :

Sözlük Anlamı :

Çırpınmışlar

Tahminim :

Sözlük Anlamı :

Ağız dalaşı

Tahminim :

Sözlük Anlamı :

Sahne

Tahminim :

Sözlük Anlamı :

SÜREÇ İZLEME TESTİ

1. I. Bozkırda güneşten sararmış bitkilere bakıyordum.
II. Memleket, o kara günleri sonunda atlatmıştı.
III. Başkalarına karşı güzel duygular beslemelisiniz.
IV. Sınıfımızın pencerelerinden ön bahçe görünüyordu.

Numaralanmış cümlelerin hangilerinde tüm sözcükler gerçek anlamıyla kullanılmıştır?

- A) I ve III B) I ve IV
C) II ve III D) II ve IV

2. "Ağır" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde mecaz anlamıyla kullanılmamıştır?

- A) Onun ağır sözleri karşısında ağızımı açmadım.
B) Odanın içindeki ağır koku herkesi rahatsız etti.
C) Yerden ağır bir taş alıp lastiğin arkasına koydu.
D) Yaşlı adam, ağır bir sesle bana her şeyi anlattı.

3. I. Kırlarda gezmenin tadı bir başkadır.
II. Dağın başını bir sis bulutu kaplamıştı.
III. Ormandaki canlılar derin bir uykudaydı.
IV. Ellerim çatladığı için krem kullanıyorum.

Numaralanmış cümlelerin hangisindeki altı çizili sözcük mecaz anlamıyla kullanılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV

4. I. Bahçeyi yüksek bir duvar çevreliyordu.
II. Onun davranışları bana batıyor.
III. Kasadaki ezik domateslerden almıştı.
IV. Kapıyı keskin bakışlı bir adam açtı.

Numaralanmış cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük gerçek anlamıyla kullanılmıştır?

- A) I ve III B) I ve IV
C) II ve III D) II ve IV

5. I. Yıllardır görüşemeyen iki eski dost bir araya gelmişti.
II. Çocuğun sarı saçları epey uzamıştı.
III. Mühendis, beyaz kâğıda bir üçgen çizdi.
IV. Sokakta top oynayan çocuklar sürekli bağırıyordu.

Numaralanmış cümlelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. cümlede gerçek anlamlı sözcüklere yer verilmiştir.
B) II. cümlede mecaz anlamlı bir sözcük vardır.
C) III. cümlede mecaz anlamlı bir sözcük yoktur.
D) IV. cümlede tüm sözcükler gerçek anlamlıdır.

6. I. Marulun buruşuk yapraklarını attım.
II. Bu işin kokusu yakında çıkar.
III. Onun bütün tezlerini çürüttüler.
IV. Arkadaşım yine bayat espriler yaptı.

Numaralanmış cümlelerin hangisinde mecaz anlamı bir sözcük yoktur?

- A) I B) II C) III D) IV

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcüğün anlam özelliği yay ayraç içinde yanlış verilmiştir?

- A) Böyle ince ruhlu bir adamı kırıdığımı üzülmüştüm. (Gerçek)
- B) Komşumuz Necip Bey, renkli bir kişiliğe sahipti. (Mecaz)
- C) Genç adam, perdeyi aralayıp sokaktaki çocuklara baktı. (Gerçek)
- D) Başıma gelenlerde onun parmağı olduğuna eminim. (Mecaz)

8. "Yanmak" sözcüğü, aşağıdaki cümlelerin hangisinde mecaz anlamıyla kullanılmıştır?

- A) Tarihi geçtiği için biletlerimiz yanmış.
- B) Yanarak oyundan çıkan ilk kişi ben oldum.
- C) Sizi göremeyecek olmama yanıyorum en çok.
- D) Güneşte çok kaldığı için bütün vücudu yanmış.

9. (I) Kalkan, Antalya'nın Kaş ilçesine bağlı, harika bir yerleşim birimidir. (II) Akdeniz'in en batısında bulunduğu için bir tarafı Ege Denizi'ne bakar. (III) Bozulmamış doğası ve renkli insanları onu diğer tatil bölgelerinden farklı kılar. (IV) Turistler tarafından fark edildikten sonra burada pek çok tesis açılmıştır.

Bu metinde numaralanmış cümlelerin hangisinde mecaz anlamı bir sözcüğe yer verilmiştir?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV

10. Ekim başında olmamıza rağmen acı bir soğuk ortalığı kasıp kavuruyordu. Köyün çevresindeki dağlara kar düşmüştü. Her gün şiddetli rüzgârlar esiyordu. Ağaçların dallarına tutunmuş son yapraklar da bu rüzgâra dayanamayıp birer birer uçuşuyordu. Çıplak kalan ağaçlar ve birdenbire soğuyan hava, henüz bahçelerindeki cevizleri toplamayan köylüleri tedirgin ediyordu.

Bu metinde aşağıdakilerin hangisinde verilen sözcükler mecaz anlamıyla kullanılmıştır?

- A) soğuk - şiddetli
- B) acı - dayanamayıp
- C) soğuyan - çıplak
- D) dayanamayıp - toplamayan

11. I. Merdivenin ilk basamağına su dökülmüş.
II. Anılarım, eserlerimin temel basamağıdır.
"Basamak" sözcüğünün numaralanmış cümlelerde kazandığı anlamlar aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

	I	II
A)	Gerçek	Gerçek
B)	Mecaz	Gerçek
C)	Gerçek	Mecaz
D)	Mecaz	Mecaz

12. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde mecaz anlamı bir sözcük kullanılmıştır?

- A) Canlıların en küçük yapı birimi hücredir.
- B) Bu yapılar, şehrin ruhunu ortaya koyuyor.
- C) Bitkilerin fotosentez yaptığını öğrendik.
- D) Çocuk, kardeşinin hareketlerine gülüyordu.

1. KONU: SÖZCÜKTE ANLAM

13. Bazı sözcükler, ilgi veya benzetme sonucu yeni bir anlam kazanabilir. Buna mecaz anlam denir. Örneğin "boş" sözcüğü, "Boş şişeleri kapının önüne koydu." cümlesinde gerçek anlamıyla; "- - -" cümlesinde ise mecaz anlamıyla kullanılmıştır.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdaki cümlelerden hangisi getirilemez?

- A) Boş insanlarla tartışmaya girmekten hiç hoşlanmazdı.
B) Öğleden sonra boşum, şirkete gelersen konuşabiliriz.
C) Onun sözlerine boş yakalandım yoksa cevabını verirdim.
D) Köyün boş topraklarını ekip biçerek üretimi artıracğıız.

14. Ülkemizin yetiştirdiği en değerli beyinler I hep Batı'ya gidiyor. Batı, zekâlarını sömürdüğü II bu insanlara maddi imkânlar sağlayıp onları kendine bağlıyor. III Onların ülkemizden ayrılması bizim Batı'dan geri kalmamıza sebep oluyor. Bilim ve teknolojiye ilerlemek IV istiyorsak yetişmiş insanlarımıza sahip çıkmalıyız.

Bu metinde numaralanmış sözcüklerden hangisi mecaz anlamıyla kullanılmamıştır?

- A) I B) II C) III D) IV

15. Aşağıda "temiz" sözcüğünün TDK Güncel Türkçe Sözlük'teki anlamları verilmiştir.

GÜNCEL TÜRKÇE SÖZLÜK

ses

1. **sıfat** Kirli, lekeli, pis, bulaşık olmayan; arı (I), pak, sili (II), tahir, hijyen, hijyenik:
2. **sıfat** Özenle yapılmış:
3. **sıfat** Çok az kullanılmış veya hiç kullanılmamış olan, özürlü olmayan:
4. **sıfat, mecaz** Ahlakça lekesiz.
5. **sıfat** ► sabıkasız.
6. **zarf** Kirli, lekeli, bulaşık olmayan bir biçimde:

Buna göre "temiz" sözcüğü, aşağıdakilerin hangisinde mecaz anlamıyla kullanılmıştır?

- A) Misafirlerin yataklarına temiz çarşaf lar serdi.
B) İnşaatı temiz bir mühendislikle tamamladık.
C) Çocuklarına temiz bir isim bırakmak istiyordu.
D) Böyle temiz bir arabayı daha ucuza bulamazsınız.

BİLGİLERİMİZİ HATIRLAYALIM

ÇOK ANLAMLILIK

Dilimizde sözcüklerin genellikle birden çok anlamı (gerçek, yan ve mecaz anlam) vardır. Sözcüklerin cümle içinde yeni anlamlar kazanmasına "çok anlamlılık" denir.

Dikkat! Sözcüklerin cümle içinde kazandığı anlam, bağlamdan yararlanılarak belirlenir. Bağlam, sözcükten önce ya da sonra gelerek onun anlamını etkileyen sözcük veya söz öbekleridir.

Örnekler

- Bakan, alkışlar arasında kurdeleyi kesti.

Önemli! Bu cümlede "kesmek" sözcüğünün anlamını belirleyen, "kurdeleyi" sözcüğüdür. Bağlamı oluşturan bu ifade dikkate alındığında "bıçak, makas vb. bir araçla bir şeyi ikiye ayırmak" anlamı belirlenir.

- Görevliler, kuruyan ağaçları kesecek.

Önemli! Bu cümlede ise "kesmek" sözcüğünün anlamını belirleyen, "ağaçları" sözcüğüdür. Bağlamı oluşturan bu ifade dikkate alındığında "dibinden ayırmak" anlamı belirlenir.

- Yayınevi, romanın bir bölümünü kesmiş.

Önemli! Bu cümlede ise "kesmek" sözcüğünün anlamını belirleyen, "romanın bir bölümünü" ifadesidir. Bağlamı oluşturan bu ifade dikkate alındığında "yazıyı kısaltmak" anlamı belirlenir.

"Kesmek" sözcüğünün bağlama göre kazandığı anlamlardan bazıları da şunlardır:

- Aşçı, kestiği etleri kavurdu.
Düzgün parçalara ayırmak

- Kuafor, saçımı hemen kesti.
Ucunu almak

- Polis, yolu kestiği için durduk.
Geçiş önlemek

- Elektriği kesip arızayı giderdiler.
Akımı durdurmak

- Rüzgâr, arabanın hızını kesiyor.
Azaltmak, güçleştirmek

1. KONU: SÖZCÜKTE ANLAM

Çok anlamlılık soruları, sözcüklerin anlamını tahmin edebilmeyi gerektirir. Sözcüklere ilişkin tahmin gücünüzü geliştirebilmek için TDK Güncel Türkçe Sözlük'e sık sık başvurunuz.

GÜNCEL TÜRKÇE SÖZLÜK

siğ

1. **sıfat** Derinliği az, dibi yüzeyine yakın olan (göl, deniz, akarsu vb.):

"Mercan adaları siğ bir kayalığın etrafını alırlar." - **Sait Faik Abasıyanık**

2. **sıfat** Göl, deniz, akarsu vb.nin derinliği az olan yeri:

"Ateşoğlu Murat Reis'in denizcilerinin Kara Hacer'in torunu Aliş'i tayfa olarak aralarına alıp Bodrum'dan Palamut Bükü açıklarındaki gizli siğa gitmek üzere ayrıldıkları çok önce anlatılmıştı." - **Halikarnas Balıkcısı**

3. **sıfat, mecaz** Ayrıntıya inemeyen, yeterli olmayan, yüzeyde kalan.

Sözcüklerin anlamı tahmin edilirken ayrıntılara dikkat edilmelidir.

- Padişah, kırk gün kırk gece şölen yapmış.

- Bu sene şubat ayı yirmi sekiz günmüş.

"Gün" sözcüğü, her iki cümlede de "yirmi dört saatlik zaman dilimi" anlamında kullanılmış gibi görünmektedir. Ancak "kırk gün kırk gece" ifadesi dikkate alındığında sözcüğün bu cümlede "gündüz" anlamına geldiği anlaşılmaktadır.

Örnek Soru:

- Verilen sözü tutmak, büyük bir erdemdir.
- Köyceğiz'e gider gitmez küçük bir ev tuttuk.
- Eli ayağı tutmadığı için bakıma muhtaçtı.
- İşçilerin makineyi onarması iki saat tuttu.

"Tutmak" **sözcüğü**, numaralanmış cümlelerde aşağıdaki anlamlarından hangisiyle kullanılmamıştır?

A) Sürmek, zaman almak	B) İş görebilmek
C) Gereğini yapmak, yerine getirmek	D) Bir sanat eseri geniş ilgi görmek

Çözüm:

"Tutmak" sözcüğü, bağlam dikkate alındığında I. cümlede "gereğini yapmak, yerine getirmek", II. cümlede "kiralamak", III. cümlede "iş görebilmek", IV. cümlede ise "sürmek, zaman almak" anlamıyla kullanılmıştır. Bu nedenle doğru cevap D seçeneğidir.

ETKİNLİK 1

Aşağıda "göz" sözcüğünün kullanıldığı cümleler ve bu cümlelerde kazandığı anlamlar verilmiştir.

Cümlelerin altındaki simgeleri "göz" sözcüğünün kazandığı anlamlara göre boyayınız.

Anlamlar: Çekmece Bakış Oda
 Görme organı Kaynak Delik

a. Çocuk, gözü bozuk olduğu için öne oturdu.

b. Şu iki göz evde üç çocukla yaşıyorlardı.

c. Dolabın gözlerine baktı ama kâğıdı bulamadı.

d. İpliği iğnenin gözünden bir türlü geçiremedi.

e. Tepeye doğru çıkıp suyun gözüne ulaştık.

f. İnşaata bir mimar gözüyle değerlendirdi.

ETKİNLİK 2

"Yüz" sözcüğünü aşağıda verilen anlamlarına uygun olarak birer cümlede kullanınız.

Anlam : Surat, çehre

Cümlem:

Anlam : Bir şeyin görünen bölümünde kullanılan kumaş

Cümlem:

Anlam : Utanma

Cümlem:

ETKİNLİK 3

Aşağıda altı çizili sözcüğün anlamının doğru verildiği cümlelerin karşısına "D", yanlış verildiği cümlelerin karşısına "Y" yazınız.

Cümleler	Anlam	D-Y
1. Çok yürümekten ayaklarım <u>kopuyor</u> .	Çok ağrımak	
2. Çocuğun <u>keskin</u> bir zekâsı vardı.	Kırıcı, incitici	
3. Yemekten sonra portakal <u>suyu</u> içtik.	Yemeğin sıvı bölümü	
4. <u>Sıkı</u> yürüyüşle oraya iki saatte varınız.	Çabuk, hızlı	
5. Misafirlere <u>sıcak</u> bir karşılama yaptı.	Isısı yüksek olan	
6. Arkadaşım <u>tam</u> istediğim cevabı verdi.	Tıpkı	
7. <u>Kötü</u> insanlardan hep uzak durdum.	Aşırı, çok	
8. Yemeğe çok tuz <u>atmışsınız</u> .	İçine koymak	

ETKİNLİK 4

"Durmak" sözcüğünün aşağıdaki cümlelerdeki kullanım ve anlamlarını eşleştiriniz.

Kullanım

- Saatim durduğu için işe geç kaldım. ()
- Yağmur durunca çocuklar dışarı çıktı. ()
- Kapının önünde ayakta duruyordu. ()
- Sabahtan beri durmadan çalıştılar. ()
- İlçedeki tarihî binalar hâlâ duruyor. ()

Anlam

- Beklemek, dikilmek
- Varlığını sürdürmek
- Ara vermek
- Sona ermek, kesilmek
- İşlemez olmak, çalışmamak

1. KONU: SÖZCÜKTE ANLAM

ETKİNLİK 5

Aşağıdaki sözcükleri, verilen anlamlarına uygun olarak birer cümlede kullanınız.

Batmak	Güneş, Ay ve yıldız Dünya'nın dönüşü dolayısıyla ufkun altına inmek	→	
	İflas etmek	→	
Direk	Ağaçtan veya demirden yapılan uzun ve kalın destek	→	
	Değerli, saygın, önde gelen kimse	→	
Düşmek	Yere devrilmek, yere serilmek	→	
	Aşırı ilgi veya sevgi göstermek	→	
Sert	Esnekliği az olan, kolayca eğilip bükülmeyen	→	
	Hırçın, öfkeli, hiddetli olan	→	

ETKİNLİK 6

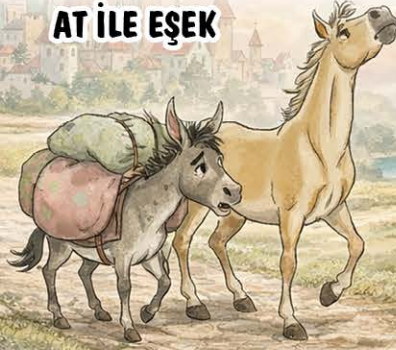
Aşağıda "sürmek" sözcüğünün kullanıldığı cümlelerle bu cümlelerde kazandığı anlamlara uygun görselleri eşleştiriniz.

- Arabayı süren genç, dizginleri sıkı sıkı tutuyordu.
- Çoban, sabahın erken saatlerinde koyunları otlağa sürdü.
- Uzun yıllardır ekilip biçilmeyen toprağı sürerek işe başladı.
- Elleri çatladığı için her gün ellerine krem sürüyordu.

ETKİNLİK 7

AT İLE EŞEK

Dünyada insan yardım etmeli birbirine.
 Komşun gözlerini kapattığı an
 Bütün yük senin sırtındadır inan.
 Bir eşek, saygısı biraz kıtça bir beygirle,
 Yürüyordu. Fazla değildi yükü beygirin.
 Eşekse zavallı, nefes alıyordu derin.
 Attan azıcık yardım etmesini diledi
 Yoksa daha şehre varmadan düşecekti.

Nihayet "Rica ediyorum." diyordu eşek,
 "Sizin için bu yükün yarısı yük mü demek?"
 Kulak bile asmadı beygir bu ricalara
 Ama dostu çöküp kalınca biraz sonra
 Anladı ki kabahat kendisinde.
 Ne çare iş işten geçmişti çünkü
 Beygire yüklediler bütün yükü
 Üstelik bacakları kırılan eşiği de.

La Fontaine

Bu dizelerde altı çizili sözcüklerin anlamlarını bağlamdan yararlanarak tahmin edip aşağıda boş bırakılan yerlere yazınız. Daha sonra sözcüklerin TDK Sözlük'teki anlamlarını yazınız.

Yük

Tahminim :

Sözlük Anlamı :

Kıtça

Tahminim :

Sözlük Anlamı :

Derin

Tahminim :

Sözlük Anlamı :

Varmadan

Tahminim :

Sözlük Anlamı :

Çöküp

Tahminim :

Sözlük Anlamı :

SÜREÇ İZLEME TESTİ

1. Aşağıdakilerin hangisinde "duymak" sözcüğünün anlamı ve kullanımı birbirine uymamaktadır?

	Anlam	Kullanım
A)	İşitmek, ses almak	Babaannemin kulakları neredeyse hiç duymuyordu.
B)	Bilgi almak, öğrenmek	Onunla ilgili planlar kurduğumu duydum.
C)	Sezmek, fark etmek	Kürsüye çıkacağı için heyecan duyuyordu.
D)	Duyularla algılamak	Bahçeye girer girmez güllerin kokusunu duydum.

2. "Kurmak" sözcüğü, aşağıdaki cümlelerin hangisinde "sağlamak, oluşturmak" anlamında kullanılmıştır?

- A) Annem kış için turşu kurmuştu.
B) Orada yeni dostluklar kurmuştum.
C) Saati tam sekiz buçuğa kurdum.
D) İki arkadaş, çadırı sonunda kurabildi.

3. I. Kazaya karışan teknelerden biri batmıştı.
II. Çuvalları taşırken üstüm başım battı.
III. Güneş batınca herkes evine çekildi.
IV. Eline batan dikenini zar zor çıkardık.

"Batmak" sözcüğü, numaralanmış cümlelerde kaç farklı anlamda kullanılmıştır?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

4. "Taşımak" sözcüğü, aşağıdaki cümlelerin hangisinde "duymak, hissetmek" anlamında kullanılmıştır?

- A) İçten içe bir suçluluk duygusu taşıyordu.
B) Çocuk, çantayı güçlkle taşıyordu.
C) Borular, suyu tarlalara taşıyor.
D) Dedem, yanında hep tarak taşırdı.

5. I. Her hafta sonu balık tutmak için göle gideriz.
II. O tartışmada beni tuttuğuna çok sevindim.
III. Çalışmanın insanı zinde tuttuğunu düşünüyorum.

"Tutmak" sözcüğü, numaralanmış cümlelerde aşağıdaki anlamlarından hangisiyle kullanılmamıştır?

- A) Desteklemek, birinden yana çıkmak
B) Benimsemek, beğenmek
C) Herhangi bir durumda bulundurmak
D) Avlamak

6. I. Ekonomik kriz, tekstil sektörünü de vurmuştu.
II. Odanın küçük penceresinden içeriye güneş vuruyordu.
III. Belgelere damga vurup hepsini bir dosyaya koydu.
IV. Çocuk, kolunu duvara vurunca ağlamaya başladı.

"Vurmak" sözcüğü, numaralanmış cümlelerin hangisinde "olumsuz yönde etkilemek" anlamıyla kullanılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV

7. "Yanmak" sözcüğü, aşağıdaki cümlelerin hangisinde "çok üzölmek" anlamında kullanılmıştır?

- A) Ahşap bina, cayır cayır yanıyordu.
- B) Akşam olunca salonun ışıkları yandı.
- C) Güneşin altında durunca kollarım yanımış.
- D) İki yıldır memleketime gidemediğime ya-
nıyorum.

8. I. Dün gelen paketler düşündüğümde hafifmiş.
II. Yaşı küçük olduğu için ona hafif bir iş verdik.
III. Hafif bir kahvaltıdan sonra birlikte evden çıktık.

"Hafif" sözcüğü, numaralanmış cümlelerde aşağıdaki anlamlarından hangisiyle kullanılmamıştır?

- A) Miktarı az, sindirimi kolay (yiyecek)
- B) Güç veya yorucu olmayan, kolay
- C) Tartıda ağırlığı az gelen, ağır karşıtı
- D) Etkisi az olan, sert karşıtı

9. I. Üşümek için battaniyenin altına girdi.
II. Ceketinin alt düğmesi kopmuştu.
III. Çatalını masanın altına düşürdü.
IV. Çardağın altı, yağmurdan kaçanlarla dol-
du.

"Alt" sözcüğü, numaralanmış cümlelerin hangisinde diğerlerinden farklı bir anlamda kullanılmıştır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV

10. Dostum; bana "Hoş geldin." diyen, "İyi ki var-
sın." diyen anlam bahçemdir. Benim dostluk-
tan anladığım iki ruhun kaynaşmış olmasıdır.
"Kaynaşmak" sözcüğünün bu metinde ka-
zandığı anlam aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Uyuşmak, yakın ilişki kurmak, iyi anlaşmak
- B) Ayrılmayacak bir biçimde birleşmek
- C) Birbirine iyice uymak
- D) Çok kalabalık ve hareketli olmak, hareket
etmek

11. "Daha" sözcüğü, aşağıdakilerin hangisin-
de "Sana anlatacaklarım daha bitmedi." cüm-
lesindeki anlamıyla kullanılmıştır?

- A) Daha birçok iş yapacaktım ama önüme
bir sürü engel çıkardılar.
- B) Biraz daha vaktiniz olsaydı acı bir kahve-
mizi içerdiniz.
- C) Daha kış gelmedi ancak havalar bir hayli
soğudu.
- D) Gözlüğü takınca gözlerim daha iyi görü-
yor.

12. "Kesmek" sözcüğü, aşağıdaki cümlelerin
hangisinde "son vermek, gidermek" anla-
mında kullanılmıştır?

- A) Faturayı ödemedik diye elektriği kesmişler.
- B) Bu ilaç, baş ağrınızı bir saat içinde keser.
- C) Yardımı keserseniz bu öğrenciler mağdur
olur.
- D) Maaşından kesilen parayla emekliliğinde
bir ev alacaktı.

1. KONU: SÖZCÜKTE ANLAM

13. Yanda "almak" sözcüğünün anlamlarından bazıları-
nın bulunduğu bir bulmaca verilmiştir.

"Almak" **sözcüğü, aşağıdakilerin hangisinde bul-
macada verilen anlamlarından biriyle kullanıl-
mamıştır?**

- A) Doktor, dedemden ilaçlarını her akşam aynı sa-
atte almasını istedi.
B) Fatih'in İstanbul'u alması, dünya tarihinde dö-
nüm noktası olmuştur.
C) Geçen yıl yapılan bir turnuvada sıra arkadaşım
altın madalya almıştı.
D) Genç adam, üşümek için üzerine kalın bir palto aldı.

S	A	R	M	A	K	R	İ	L	Ö
Y	Z	G	R	E	A	D	F	Z	R
F	E	T	H	E	T	M	E	K	T
T	U	T	U	A	K	T	K	T	M
B	A	Ş	L	A	M	A	K	B	E
A	S	O	L	Y	U	T	M	A	K
K	L	H	A	R	C	A	M	A	K

14. Ortak kültürü ve ortak tarihi kuvvetli olan bir millet dış etkenlere karşı güçlüdür. Bir ailenin de ortak bağları ne kadar güçlü ise aile, o kadar dayanıklı olur. Bu bağ, sevgi temelinde sıcak ve sağlam tu-
tumlar oluşturur.

Bu metindeki altı çizili sözcüklerin anlamları aşağıda karışık olarak verilmiştir.

- Dostça olan, sevgi dolu
- Birden çok kimse veya nesneyi ilgilendiren, onların katılmasıyla oluşan
- Bir kimsenin görünüşü, durum ve davranışları
- İlgî, ilişki

Buna göre, altı çizili sözcüklerden hangisinin anlamı yanlış verilmiştir?

- A) dış B) bağ C) ortak D) sıcak

15. Kadıncağz haftalardır çekiyordu (güç durumlara dayanmak) bu hastalığı. Neredeyse bütün ev işleri
ona baktığı (uğraşmak, meşgul olmak) için pek dinlenemiyor ve hastalığın pençesinde (etkisi çok
olan güç) günden güne eriyordu. İlaçlarını kullanınca ağrıları azalıyor (etkisini yitirmek, hafiflemek),
biraz rahatlıyordu.

**Bu parçada numaralanmış sözlerden hangisinin anlamı yay ayraç içinde verilen açıklamayla
uyuşmamaktadır?**

- A) I B) II C) III D) IV

EŞ, YAKIN, ZIT (KARŞIT) ANLAMLI VE EŞ SESLİ (SESTEŞ) SÖZCÜKLER

BİLGİLERİMİZİ HATIRLAYALIM

1. EŞ ANLAMLI (ANLAMDAŞ) SÖZCÜKLER

Yazılışları farklı, anlamları aynı olan sözcüklerdir. Eş anlamlı sözcükler, cümlede birbirinin yerine kullanılabilir.

Örnekler

derslik = sınıf

ev = hane

eser = yapıt

ırmak = nehir

Dikkat!

► Bir sözcüğün eş anlamlısı, o sözcüğün cümle içinde kazandığı yeni anlama göre değişebilir.

Örnekler

- Yine sade bir kıyafet giymiş.
süssüz

- Birer sade kahve içtik.
şekersiz

- Onun şiirleri sadedir.
yalın

Dikkat!

► Dilimizde bazı sözcüklerin birden fazla eş anlamlısı vardır.

Örnekler

- laf ↔ söz ↔ lakırtı ↔ kelam

2. YAKIN ANLAMLI SÖZCÜKLER

Eş anlamlı gibi görüldüğü hâlde aralarında anlam ayrımı bulunan sözcüklerdir.

Örnekler

- Bu sözleri duyunca ona gücendim.
Kırgınlık duymak

- Çocuklar, sudan sebeplerle birbirine küser.
Görüşmez olmak

1. KONU: SÖZCÜKTE ANLAM

3. ZIT (KARŞIT) ANLAMLI SÖZCÜKLER

Anlamca birbirinin tersi olan, birbiriyle çelişen sözcüklerdir.

Örnekler

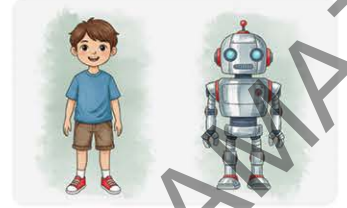
açık ↔ kapalı

boş ↔ dolu

geniş ↔ dar

doğal ↔ yapay

Dikkat!

Sözcüklerin karşıt anlamlısı cümleden cümleye değişebilir.

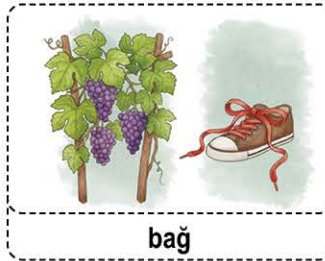
Örnekler

- Bardak ince olduğu için hemen kırıldı.
Kalın
- Çiğ köfte için ince bulgur aldık.
İri

4. EŞ SESLİ (SESTEŞ) SÖZCÜKLER

Yazılışları aynı, anlamları tamamen farklı olan sözcüklerdir.

Örnekler

bağ

çay

saz

toka

Örnek Soru:

Genel ağın süratli (hızlı) yaygınlaşmasıyla yaşamımıza giren dijital oyunlar, birçok endişeyi (kaygı) beraberinde getirdi. Çünkü bu oyunlar, çocukların kendi sorumluluklarını (görev) aksatmalarına ve sosyal yaşamdan hayat uzaklaşmalarına sebep oldu.

Bu parçada numaralanmış sözcüklerden hangisinin eş anlamlısı yay ayaç içinde yanlış verilmiştir?

A) I

B) II

C) III

D) IV

Çözüm:

Parçada geçen "süratli" sözcüğünün eş anlamlısı "hızlı", "endişe" sözcüğünün "kaygı", yaşam sözcüğünün ise "hayat"tır. Oysa "sorumluluk" sözcüğünün eş anlamlısı "mesuliyet"tir. Doğru cevap C seçeneğidir.

ETKİNLİK 1

Aşağıdaki sözcüklerin eş anlamlılarını eş anlam kutusundan bularak karşılıklarına yazınız.

Eş Anlam Kutusu

• Kıvanç	• Amaç	• Detay
• İkaz	• Hisse	• Zıyan
• Gerek	• Egoist	• Kötümser

Ayrıntı →

Bencil →

Karamsar →

Lazım →

Maksat →

Övünme →

Pay →

Uyarı →

Zarar →

ETKİNLİK 2

Aşağıdaki cümlelerde geçen altı çizili sözcüklerin yakın anlamlılarını "✓" ile işaretleyiniz.

a. Şimdiki aklım olsaydı buraya taşınmazdım.

☐

Güç

☐

Mantık

☐

Gönül

b. Bu güzel günde dostlarım da yanımdaydı.

☐

Arkadaş

☐

Tanıdık

☐

Akraba

c. Başarılı olmak için yıllarca didinmişti.

☐

Yapmak

☐

Harcamak

☐

Uğraşmak

d. Ürün bol olunca köylüler çok sevindi.

☐

Fazla

☐

Kaliteli

☐

Yüksek

ETKİNLİK 3

Aşağıdaki sesteş sözcükleri, anlamlarını dikkate alarak birer cümlede kullanınız.

a.

Kart

Anlamı: Tazeliği geçmiş; körpe karşıtı

Cümlem:

Anlamı: Düzgün kesilmiş ince karton parçası

Cümlem:

b.

Çay

Anlamı: Çeşitli bitkilerin yaprak veya çiçeklerinin demlenmesiyle elde edilen bir içecek

Cümlem:

Anlamı: Dereden büyük, ırmaktan küçük akarsu

Cümlem:

c.

Kır

Anlamı: Beyazla az miktarda siyah karışmasından oluşan renk

Cümlem:

Anlamı: Şehir ve kasabaların dışında kalan, çoğu boş ve geniş yer

Cümlem:

ETKİNLİK 4

Aşağıdaki metinde altı çizili sözcüklerin anlamca karşıtlarını boş bırakılan yere yazınız.

Sabah erken kalktım. Hava çok soğuktu. O yüzden dışarı çıkmadım. Kahvaltıdan önce biraz televizyon izledim. O sırada arka bahçeden sesler geldi. Pencereden bakınca kuru dalların devrildiğini gördüm.

Zıt Anlamlı Sözcükler:

.....
.....

1. KONU: SÖZCÜKTE ANLAM

ETKİNLİK 5

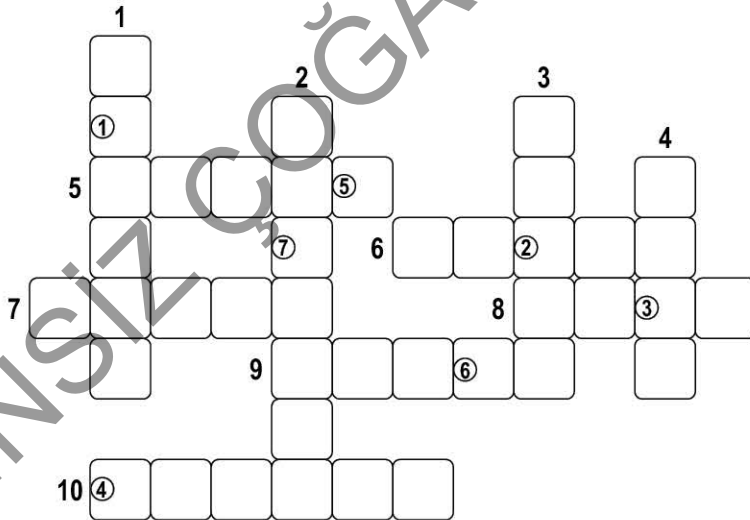
Aşağıdaki kartların ön yüzüne bazı sözcükler, arka yüzüne ise bu sözcüklerin zıt anlamlısının harfleriyle oluşturulmuş farklı sözcükler yazılacaktır.

Kartların ön yüzüne yazılacak sözcükleri örnekteki gibi belirleyiniz.

a.	ÖN	KARA	b.		ASIK	c.		ATIK
d.		ULUS	e.		KOT	f.		KAYIN
g.		SÜT	h.		KİL	i.		KOY
j.		TIK	k.		KİTLE	l.		NİCE
m.		KOÇ	n.		ESKİ	o.		İBRE

ETKİNLİK 6

Aşağıdaki sözcüklerin anlamdaşlarını belirleyerek bulmacayı doldurunuz. Numaralanmış kutulardaki harfleri şifre kutularına yazarak şifreyi bulunuz.

1. Çaba
2. Al
3. Şahit
4. Uyarı
5. Cevap

6. Misafir
7. Doktor
8. Uzak
9. Nehir
10. Anı

ŞİFRE

1	2	3	4	5	6	7

ETKİNLİK 7

Zirvesi bembeyaz dağların arasında donmuş bir göl... Buzları kırıp balık tutan balıkçılarla âdeta bir buz masalı... Rengârenk süslenmiş atlar ve kızaklar... Bu güzellikler, bizim ülkemizde, Çıldır Gölü'ndedir. Burada sıcaklık kışın eksi kırka kadar düşer. Bu nedenle kışın gölün yüzeyi kalın bir buz tabakası ile kaplanmakta, buz tutan gölün üzerinde kızaklarla gezilebilmektedir. Gölün çevresinde hayvancılık yaygındır. Yapılaşma olmadığı için sularına atık maddeler karışmaz; suları çok temizdir. Göçmen kuşlar için önemli bir uğrak yeri olan bu gölde adacıklar da vardır.

Çıldır Gölü'nde her **yıl** şubat ayında festival yapılır. Bu festivalde atlı kızak, atlı okçuluk, cirit ve **at** yarışlarını izleyebilirsiniz. Çıldır Gölü'ne İstanbul ve Ankara'dan direkt uçuş ve kısa bir yolculuktan sonra ulaşabilirsiniz. **Yolunuz** buraya düşerse âşıkların atışması eşliğinde akşam yemeğinde **kaz** yiyebilirsiniz.

- a. Metnin birinci paragrafındaki altı çizili sözcüklerin eş anlamlılarını aşağıdaki bulmacada bulup işaretleyiniz.

M	Ü	H	İ	M	V	E	K
D	O	R	A	S	T	L	A
M	E	M	L	E	K	E	T
B	T	D	A	B	A	M	M
A	R	I	B	E	B	K	A
C	A	N	I	P	E	S	N
L	F	C	D	O	R	U	K

- b. Metnin ikinci paragrafında koyu yazılmış sözcükleri sesteşlik oluşturacak şekilde birer cümlede kullanınız.

Yıl

:

At

:

Yol

:

Kaz

:

SÜREÇ İZLEME TESTİ

1. Aşağıdakilerin hangisinde altı çizili sözcüğün eş anlamlısı yay ayraç içinde yanlış verilmiştir?

- A) Bizim gayemiz toplumu eğitmektir. (Amaç)
B) Bu vatan için hepimiz çalışacağız. (Yurt)
C) Bazı ilçeler de il yapılacaktı. (Vilayet)
D) Şiirin her mısrasını titizlikle yazdı. (Dört-lük)

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisindeki altı çizili sözcüğün sesteşi yoktur?

- A) Yönetmenin son filmi büyük beğeni kazandı.
B) Yolum sağ tarafında bodur ağaçlar vardı.
C) Binanın yan duvarında büyük bir çatlak oluşmuş.
D) Çobanın sürüsüne yine kurt saldırmış.

3. Bursa'da eski bir cami avlusu,
Küçük şadırvanda şakırdayan su.
Orhan zamanından kalma bir duvar...
Onunla bir (tek) yaşta ihtiyar (yaşlı) çınar

I II

Eliyor dört yana (tarafa) sakin bir günü.

III

Bir rüyadan (düşten) artakalmanın hüznü.

IV

Ahmet Hamdi TANPINAR

Bu dizelerde altı çizili sözcüklerden hangisinin eş anlamlısı yay ayraç içinde yanlış verilmiştir?

- A) I B) II C) III D) IV

4. Bizim mahalleye günaşırı gelen sütçüden taze süt alırdık.

Bu cümledeki altı çizili sözcüğün anlamı aşağıdakilerden hangisinde vardır?

- A) Her gün okul çıkışında boş arsada maç yapardık.
B) Doktor bu ilaçtan günde iki kez içmemi söyledi.
C) Hastanın durumu günden güne daha da kötüleşiyordu.
D) Artık iki günde bir sahile inip yürüyüş yapıyorum.

5. Kızılay, ülkemizde kan bağıışı toplayan kurumların başında geliyor. Kızılayın verilerine göre özellikle yaz aylarında bağıış oranı çok düşüyor. Ancak yılın diğer aylarında da bağıış oranı, istenen seviyede değil.

Bu metinde geçen aşağıdaki sözcüklerden hangisi sesteş değildir?

- A) ülke B) kan C) yaz D) yıl

6. Kara gözlüm bu ayrılık yetişir,
İki gözüm pınar oldu, gel gayrı!
Elim değse akan sular tutuşur,
İçim dışım yanar oldu, gel gayrı!

Abdurrahim KARAKOÇ

Bu dördlüğün kaçınıcı dizesinde zıt anlamlı sözcükler bir arada kullanılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV

7. Geçen sene incir bol olduğu için fiyatlar daha düşüktü.

Bu cümledeki altı çizili sözcüğün anlamca zıddı aşağıdakilerden hangisinde vardır?

- A) Baktığımız ev dar olmasına rağmen çok güzeldi.
- B) O yıllarda cepheye gidecek asker de kıttı ne yazık ki.
- C) Böyle geniş imkânlarla sahip olduğunuz için şükretmelisiniz.
- D) Vaktim çok olduğundan Topkapı Sarayı'nı da gezdim.

8. 21. yüzyıl, teknolojinin birçok alanda hızla gelişmesine sahne oldu.

Bu cümledeki altı çizili sözcüğün anlamdaşı aşağıdakilerden hangisinde vardır?

- A) Bazı dönemlerde yazarın üretkenliği azalabilir.
- B) Geçtiğimiz yarıyılta birtakım maddeler değiştirildi.
- C) Her devirde iyi insanların olduğunu sakın unutma!
- D) İlk buharlı motor da bu asırda üretilmişti.

9. I. Yokuşta zorlandık ama inişte rahat ettik.
II. Biraz ileri gidince korkup geri döndük.
III. Erken çıkalım dedik ama yine çıkamadık.
IV. İnce kumun içine iri çakıl taşlarını karıştırdı.

Numaralanmış cümlelerin hangisinde zıt anlamlı sözcükler bir arada kullanılmıştır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV

10. Aşağıdaki cümlelerin hangisindeki altı çizili sözcüğün sesteşi yoktur?

- A) Arkadaşımla dik bir yokuşu tırmandık.
- B) Karnının tok olduğunu söyledi.
- C) O her zaman böyle sık giyinir.
- D) Çocuklar kışın sık hastalanır.

11. I. Ağacın ince dallarından birine basınca yere düştü. (Kalın)
II. Buradaki doğal güzellikler görülmeye değer. (Yapay)
III. İki ülke arasındaki savaş uzun yıllar sonra bitti. (Harp)
IV. Babaannemin koyu pekmezinin tadına doyum olmaz. (Sulu)

Numaralanmış cümlelerin hangisinde altı çizili sözcüğün zıddı yay ayrıç içinde yanlış verilmiştir?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV

12. İnsanlarla ilişkilerine dikkat eden, ince biri olduğundan herkes onu severdi.

Bu cümledeki altı çizili sözcüğün anlamca karşıtı aşağıdakilerden hangisinde vardır?

- A) Böyle kaba insanlardan oldum olası uzak dururum.
- B) Kapıdan içeri girişinden kızgın olduğunu anladım.
- C) Onun nazik davranışı karşısında memnun olmuştum.
- D) Kötü alışkanlıklar, insandan insana bulaşan hastalıklardır.

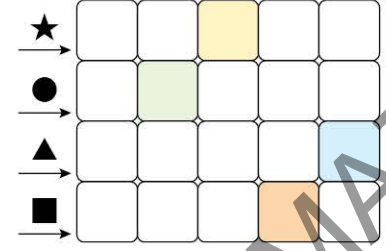
1. KONU: SÖZCÜKTE ANLAM

13. Günümüzün en önemli konularından biri yoksul insanların yaşadığı so-

runlardır. Ülkelerin kendi hudutları içindeki insanların refahını sağla-

maları, bu sorunun çözümü için yeterli değil. Zira insanlar, yaşadıkları fakirlik yüzünden yaşamları tehlikeye girince başka ülkelere sı-

ğınmaya başlıyor. Bu nedenle her ülke, kendi refah ve mutluluğu kadar çevresindeki ülkelerin durumuna da önem vermelidir.

Bu metindeki altı çizili sözcüklerin eş anlamlıları yandaki bulmacaya yazıldığında bulmacanın renklendirilmiş karelerinde yukarıdan aşağıya aşağıdakilerden hangisi oluşur?

A) K
I
N
A

B) K
I
T
A

C) S
A
R
I

D) S
I
R
A

14. Deniz, milyonlarca yıldır birçok canlı türü için temel besin kaynaklarına ev sahipliği yapıyor. Özellikle balıkçılık insanların en eski çağlardan bu yana gelir sağlamak için kullandığı yöntemlerden biri. Ancak balıkçılık da bitmek üzere. Çok miktarda balık avlamanın bu duruma etkisi oldukça büyük.

Aşağıdakilerden hangisi bu metinde altı çizili sözcüklerden birinin yerine getirilemez?

A) Gıda

B) Metot

C) Ölçü

D) Sene

15. Zıt anlamlı sözcükler, anlamca birbirinin tersidir. Örneğin "Kalın kitapların arasına ince bir kâğıt koydu." cümlesinde "ince" ve "kalın" sözcükleri zıt anlamlıdır.

Buna göre,

- I. Bahçenin girişinde büyük bir süs havuzu vardı. (Çıkış)
- II. Dedem, uzun kış gecelerinde bize masal anlatırdı. (Kısa)
- III. Hazır gıdalardaki katkıların zararlı olduğunu unutmayın! (Zararsız)
- IV. Ayakkabıları biraz dar olduğu için ayağını sıkıyordu. (Geniş)

cümlelerinden hangisinde altı çizili sözcüğün zıddı yay ayraç içinde yanlış verilmiştir?

A) I

B) II

C) III

D) IV

BİLGİLERİMİZİ HATIRLAYALIM

İŞLEV TEMELLİ DİL YAPILARI/SÖZ VARLIĞI

Cümlelerin anlamını yönlendirmek, güçlendirmek ya da düşüncüyü bir sonuca bağlamak için başvurulan ifadelerdir.

1. KARŞILAŞTIRMA BİLDİREN İFADELER

Varlık ya da kavramların benzer veya farklı durumlarını ortaya koymak için kullanılan "ama, fakat, daha, en, kadar, -dan çok, -dan az" gibi ifadelerdir.

Örnek

- Futbolu basketboldan **çok** severim.

- Denizli horozu, dünyanın **en** uzun öten horozudur.

2. BENZERLİK BİLDİREN İFADELER

Bir varlık veya kavram ile başka bir varlık ya da kavram arasında benzerlik ilişkisi kuran "gibi, tıpkı, sanki, aynen" vb. sözcüklerdir.

Örnek

- Bu dağlar, **tıpkı** bizim oraların dağları **gibi**.

- Gökyüzü **sanki** ejderhaydı, ateş saçıyordu.

3. ÖZETLEYEN VE SONUÇ BİLDİREN İFADELER

Düşüncüyü daha kısa ifade etmek veya bir sonuca bağlamak için kullanılan "açıkçası, yani, özetle, kısacası, özet olarak, uzun lafın kısası, sonuç olarak" gibi ifadelerdir.

Örnek

- Dünyadaki temiz su kaynakları giderek azalıyor, **kısacası** su savaşları geliyor.
- İnsan sürekli öğrendiği için sürekli değişir ve gelişir **yani** olgunlaşır.

1. KONU: SÖZCÜKTE ANLAM

Örnek Soru:

Dünyada plastik kullanımı her geçen yıl artıyor. Yeryüzü, bir plastik çöplüğüne dönüşüyor. Bu; hava, su ve toprağın kirlenmesi anlamına geliyor. İnsanlar hem kendi hem de diğer canlıların yaşamını tehlikeye atıyor. - - - - insanlar, dünyanın sonunu hazırlıyor.

Bu metinde boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilemez?

- A) Fakat B) Kısacası C) Sonuç olarak D) Uzun lafın kısıası

Çözüm:

Metinde plastik kullanımının hava, su ve toprağı kirleterek canlıların yaşamını tehdit ettiğinden söz edilmiştir. Son cümlede ise bu tehdidin dünyanın sonunu hazırlayacağı bildirilerek sonuç ifade edilmiştir. "Kısacası, sonuç olarak ve uzun lafın kısıası" sözleri sonuç bildiren ifadeler olduğu için boş bırakılan yere getirilebilir. "Fakat" sözcüğü ise özetleyen bir ifade olmadığı için boş bırakılan yere getirilemez. Doğru cevap A seçeneğidir.

YABANCI DİLLERDEN ALINMIŞ SÖZCÜKLER

Başka dillerden alınmış ve Türkçeye henüz yerleşmemiş sözcüklerin Türkçe karşılıklarını bilmek ve kullanmak, dilimizi yabancı dillerin etkilerinden korumamızı sağlar.

Örnekler

İnternet - Genel ağ

Outlet - İndirim

Post-it - Pusulacık

Selfie - Özçekim

Printer - Yazıcı

Chat - Sanal sohbet

Fast food - Hazır yemek

Örnek Soru:

Dilimize günlük yaşamdaki konuşmalarımızla sahip çıkmalıyız. Mesela günlük yaşamda "antipatik" yerine "- - - -", "absürt" yerine "- - - -", "joy-stick" yerine "- - - -" veya "plaza" yerine "- - - -" diyerek dilimizi yabancı dillerden korumalıyız.

Aşağıdakilerden hangisi bu parçada boş bırakılan yerlerden birine getirilemez?

- A) apartman B) kumanda kolu C) saçma D) sevimsiz

Çözüm:

Parçada verilen yabancı sözcüklerden antipatik "sevimsiz", absürt "saçma", joy-stick "kumanda kolu", plaza ise "iş merkezi" anlamına gelmektedir. Doğru cevap A seçeneğidir.

ETKİNLİK 1

Aşağıdaki cümlelerde karşılaştırma ilişkisini kuran ifadeleri yay ayrıç içinde boş bırakılan yerlere yazınız.

- Kitap okumayı severim ama öncelikli tercihim müzik dinlemektir. (.....)
- Yazarın son kitabını bir öncekinden daha çok beğendim. (.....)
- Dünyanın hiçbir şehri İstanbul kadar güzel olamaz. (.....)
- Evin inşaatında herkesten fazla babam ve ben çalıştık. (.....)
- Serginin en güzel tabloları ilk günden satılmıştı. (.....)
- Cennet kadar güzel bu koya sadece tekneyle gidiliyor. (.....)
- Bu ödülü benden çok Anadolu insanları hak etti. (.....)

ETKİNLİK 2

Aşağıda yabancı dillerden alınıp dilimize yerleşmemiş sözcükler verilmiştir.

Bu sözcükleri Türkçe karşılıklarıyla eşleştiriniz.

Sözcükler	Türkçe Karşılıkları
a. Adaptasyon	() Anlık
b. Ekstrem	() Arazi yarışı
c. Link	() Aşırı
d. Off-road	() Bağlantı
e. On-line	() Başlama
f. Pesimist	() Çevrim içi
g. Relaks	() Çıkartma
h. Spontane	() Eğilim
ı. Start	() Kötümser
j. Sticker	() Rahatlama
k. Trend	() Uyum sağlama

ETKİNLİK 3

Aşağıda verilen ifadeleri anlamlarına uygun olarak birer cümlede kullanınız.

- Yani**
Cümlem:
- Kısacası**
Cümlem:
- Tıpkı**
Cümlem:
- Fakat**
Cümlem:
- Açıkçası**
Cümlem:

ETKİNLİK 4

Aşağıdaki metinde geçen altı çizili sözcüğün işlevini açıklayınız.

Kitaplar, bizim dostumuz; başka bir deyişle can yoldaşımızdır. Sevindiğimizde ve üzüldüğümüzde sıkıca sarar bizi, ayrıca hiç yarı yolda bırakmaz. Süre sınırlamaları yoktur hatta saatlerce yanlarında kalmamıza izin verir. Biz ne zaman istersek oradadır, gölgemizdir sanki.

ETKİNLİK 5

Aşağıda yabancı dilden alınmış fakat dilimize henüz yerleşmemiş bazı sözcüklerin Türkçe karşılıkları harfleri karışık olarak verilmiştir.

Harfleri karışık olarak verilen Türkçe sözcükleri belirleyip boş bırakılan yerlere yazınız.

a. JENERASYON

↓

UKŞKA

↓

.....

b. CENTER

↓

KEZREM

↓

.....

c. BLENDER

↓

AŞITIKCIRI

↓

.....

d. REEL

↓

ÇEGKER

↓

.....

e. FRAMBUAZ

↓

DUHUDUA

↓

.....

f. ANİMASYON

↓

ACNALMIRNAD

↓

.....

ETKİNLİK 6

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere uygun ifadeleri getiriniz.

rağmen

ayrıca

fakat

öyleyse

üstelik

bilhassa

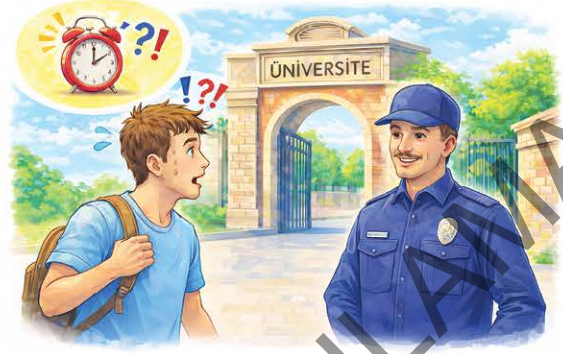
yani

hatta

- Madem bugünü bana ayırdın, önce sinemaya gidelim.
- Lisedeki öğretmenlerim çok iyiydi, Fatma öğretmenimi çok severdim.
- Orman yangınlarıyla mücadele ekipleri artırılmalı, toplum da bilinçlendirilmeli.
- Yorgun olduğum için çok erken yatmıştım bir türlü uyum gelmiyordu.
- Binanın duvarları çatlamış duvarın bazı yerlerinde sıvalar da dökülmüştü.
- Büyük yazarlar kendine özgü bir tarz oluşturmayı başarır özgün eserler verir.
- Ailenin büyük oğlu oldukça başarılı bir çocuktu, bir o kadar saygılıydı.
- Düşüncelerimi açıkça ifade etmeme beni anlamamakta ısrar ediyordu.

ETKİNLİK 7

Sabah gözlerimi açtığımda saatin dokuzu geçtiğini görünce paniğe kapıldım. Önceki hafta okula iki gün gidememiştim yani devamsızlık yapamazdım. Koşar adım durağa gittim ne var ki on dakika boyunca tek bir otobüs geçmedi. Üstelik geçen dolmuşlar da üniversiteye gitmiyordu. Biraz daha bekleyince bir otobüs göründü gelgelelim bomboş. Biraz afallama rağmen otobüse bindim. Otobüsün sabah boş olması, özellikle sabah saatlerinde böyle boş olması şaşılacak şeydi. Neyse, üniversitenin önüne gelince otobüsten inip kapıya doğru yürüdüm. Kampüsün devasa kapısından geçecekken bir güvenlik görevlisi önüme dikilmesin mi? Görevli, "Buyurun, ne vardı?" diye sorunca alelacele "Dersim var." dedim. Görevli gülümsedi. Açıkçası ben hâlâ ne olduğunu anlamadım. Adamın yüzüne şaşkın şaşkın bakmaya devam edince bana hangi günde olduğumuzu sordu. İşte o an beynimde şimşekler çaktı. Kısacası pazar günü okula gitmişim.

Bu metinde özetleme işlevli sözcükleri belirleyip boş bırakılan yere yazınız.

Özetleme İşlevli İfadeler

ETKİNLİK 8

Aşağıdaki cümleleri koyu yazılmış ifadelerle uygun olarak tamamlayınız.

- Macera filmlerini seviyorum **fakat**
- Tolstoy'un romanlarının hepsini okudum, **açıkçası**
- Bahardaki dolu yağışları ağaçlara zarar verdi, **sonuç olarak**
- Atık piller, doğaya çok büyük zarar veriyor; **kısacası**
- Sahaya çıkan futbolcular **tıpkı**
- Günümüzde sosyal medya televizyondan **daha çok**
- Havalimanına çok erken gitmeme **rağmen**
- Sürücüsüz otomobiller zamanla yaygınlaşacak **yani**
- Daha önce pek çok kez sahneye çıkmıştı **ama**
- Sosyal medya insanları gerçek dünyadan kopardı, **uzun lafın kısası**
- Küçüklüğümden beri resim sanatı **kadar**

SÜREÇ İZLEME TESTİ

1. I. Dişimdeki çürük köke kadar inmiş, kısacası dişim çekilecek.
II. Projeyi tamamladım yalnız kimseye beğendiremedim.
III. Pikniğe gidecektik ama yağmur yağınca vazgeçtik.
IV. Şiirleriniz güzel lakin dergimizde yayımlayamayız.

Numaralanmış cümlelerin hangisinde özetleyen bir ifade kullanılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV

2. Victor Hugo'nun romanlarını beğeniyorum ancak Tolstoy'un yerini kimse tutamaz.

Bu cümledeki altı çizili sözcüğün yerine aşağıdakilerden hangisi getirilebilir?

- A) çünkü B) fakat
C) meğerki D) zira

3. (I) Son yıllarda tarihî romanların sayısında oldukça ciddi bir artış var. (II) Tarihimizin farklı dönemleri romanlarda sıkça konu ediliyor. (III) Üstelik okuyucular da bu kitaplara büyük ilgi gösteriyor. (IV) Oysa tarihî romanlar, tarih açısından önemli riskler taşıyor. (V) Uzun lafın kisası bu kitaplar gerçek ile kurgunun zamanla karıştırılmasına sebep oluyor.

Bu metinde numaralanmış cümlelerin hangisinde özetleyen bir ifade kullanılmıştır?

- A) II B) III C) IV D) V

4. Türkçe, hem çok zengin hem de kullanışlı bir dildir. Ancak insanımız son yıllarda nedense yabancı sözcükler kullanmayı daha çok seviyor. Hatta öyle ki bazı kelimelerin Türkçesi varken dilimize yerleşmemiş olan yabancı karşılıklarını kullanmayı tercih ediyor. Mesele varış yerine finish, tam yerine full, ölçüt yerine kriter ve bilgisayar yerine printer sözcüklerinin kullanılması bana çok anlamsız geliyor.

Bu metinde aşağıdaki sözcüklerden hangisinin Türkçe karşılığı yanlış verilmiştir?

- A) Finish B) Full
C) Kriter D) Printer

5. İnternet dünyası, birçok datanın paylaşıldığı global bir bilgi ağıdır. Bu ağ içinde birçok orijinal çalışma paylaşıldığı gibi doğru olmayan bilgiler de yer almaktadır.

Aşağıdakilerden hangisi bu metindeki altı çizili sözcüklerden birinin Türkçe karşılığı değildir?

- A) Genel ağ B) Veri
C) Dünya D) Özgün

6. Akbabalar, doğadaki hayvan leşlerini tüketir - - - - doğal bir geri dönüştürücü vazifesi görür.

Bu cümlede boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilirse anlam bütünlüğü sağlanmış olur?

- A) yani B) çünkü
C) daha çok D) fakat

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde benzerlik ilişkisi kuran bir ifade kullanılmıştır?

- A) Eleştirdi, hiçbir şeyi beğenmedi, açıkçası ben çok alındım.
- B) Ürün veriminin artmasını biz sizden çok istiyoruz.
- C) Sonbaharda doğa tıpkı bir tablodur, rengârenk olur.
- D) Kitabın kapağını beğendim fakat içindeki resimler özensizdi.

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde boş bırakılan yere "yani" sözcüğü getirilemez?

- A) İşlerimizi bitiremedik - - - - tatil planlarımız da suya düştü.
- B) Öğütlerimizi dinlemedi - - - - başına büyük dert aldı.
- C) Seni oraya götürürüm - - - - sen de bana yardım edeceksin.
- D) Bu dosyadaki yazıları okudum - - - - artık bir fikrim var.

9. Dünyanın birçok bölgesinde evsel atıklar doğaya atılıyor - - - - bu atıklar doğaya zarar veriyor. Evsel atıklar doğaya atılmamalıdır - - - - bu ürünlerin çoğunun üretiminde zararlı kimyasallar kullanılıyor. Evsel atıklar geri dönüştürülmediğinde bundan - - - - insanlar değil bütün canlılar olumsuz etkileniyor. Evsel atıklar geri dönüştürüldüğünde ise hem doğa kirlenmiyor hem de bir miktar gelir elde ediliyor.

Bu metinde boş bırakılan yerlerden birine mantık akışına göre aşağıdakilerden hangisi getirilemez?

- A) ama
- B) çünkü
- C) sadece
- D) hatta

10. Eğitim sistemimizde köklü reformlara ihtiyaç var. Bununla birlikte bugüne kadar yapılmış çalışmaları da bir kenara atamayız.

Bu cümledeki altı çizili sözle aynı anlamı veren bir ifade aşağıdakilerin hangisinde kullanılmıştır?

- A) Söylediklerinize biz de katılıyoruz; hoş, farklı düşündüğümüz konular yok değil.
- B) Ne yazık ki birçok çalışma yapılmış olmasına rağmen istenilen başarı elde edilemedi.
- C) Siparişlerimiz bir hafta geçmesine karşın gelmedi öyleyse ödeme yapmayacağım.
- D) Sporda istediğimiz başarılar bir türlü gelmiyor oysa birçok başarılı sporcumuz vardı.

11. Hepimiz, okumanın ne kadar yararlı olduğunu biliyoruz. Çocuklarımıza okumanın faziletinden söz edip duruyoruz ne var ki kendimiz okumuyoruz. Hâl böyle olunca okuyan bir nesil yetiştirmemiz elbette mümkün olmuyor.

Bu metinde geçen altı çizili ifadenin yerine aşağıdakilerden hangisi getirilemez?

- A) sonuç olarak
- B) kısacası
- C) özetle
- D) sanki

12. Aşağıdakilerin hangisinde yabancı dillerden dilimize giren sözcüğün Türkçe karşılığı yanlış verilmiştir?

- A) Center - Şehir
- B) Blog - Ağ günlüğü
- C) Plaza - İş merkezi
- D) Mouse - Fare

1. KONU: SÖZCÜKTE ANLAM

13. Türkçemizin en büyük sorunlarından biri, yabancı sözcüklerin dilimize yerleşmesidir. Dilimize yerleşen yabancı sözcükler, hem dilimize hem kültürümüze zarar verir.

Bu soruna dikkat çekmek isteyen bir öğrenci,

görsellerinden hangilerini kullanmalıdır?

- A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III

14. 5,5 milyon kilometrekarelik bir alanı kaplayan Amazon Ormanları, dünyanın akciğerleridir. - - - - bu ormanlar, dünyanın ihtiyaç duyduğu oksijenin yüzde 20'sinden fazlasını karşılıyor. - - - - Amazon Ormanları; küresel iklimin, yeryüzündeki su dolaşımının dengede kalmasında rol oynuyor. Kullandığımız ilaçlardaki maddelerden yediğimiz çikolataya ve muza kadar hayatımızın her alanında yağmur ormanlarının etkisi var. - - - - yangınlar ve bilinçsizce yapılan ağaç kesimleri Amazon Ormanlarının geleceğini tehdit ediyor.

Aşağıdakilerden hangisi bu metinde boş bırakılan yerlerden birine getirilemez?

- A) Ayrıca B) Açıkçası C) Buna karşın D) Çünkü

15. Yaşadığım şehrin en işlek caddesinde yürüyorum. Burası - - - - İngiltere... Dükkânların isimleri, reklam yazıları hep İngilizce. Yüzlerce yıldır bizim olan bu şehir, ülkemizden - - - - İngiltere'ye aitmiş izlenimi uyandırıyor bende. Bu tablo, sadece mağazaların eseri değil bütün bir toplumun eseri. - - - - bu durumdan hepimiz sorumluyuz.

Bu metinde boş bırakılan yerlere aşağıdakilerin hangisinde verilenler sırasıyla getirilmelidir?

- A) Tıpkı - daha çok - kısacası B) Sanki - fazla - aynen
C) Tıpkı - açıkçası - bununla birlikte D) Sanki - özetle - yani

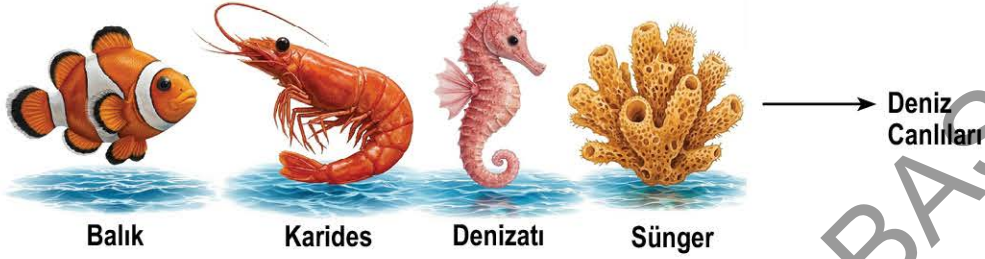
AYNI KAVRAM ALANINA GİREN SÖZCÜKLER, İKİLEMELER, PEKİŞTİRMELİ SÖZCÜKLER, KALIPLAŞMAMIŞ SÖZ GRUPLARI

BİLGİLERİMİZİ HATIRLAYALIM

1. AYNI KAVRAM ALANINA GİREN SÖZCÜKLER

Akla gelen bir kavramın başka bir kavramı akla getirmesine çağrışım denir. Ortak bir kavramı çağrıştıran ifadeler, aynı kavram alanına girer.

Örnek

2. İKİLEMELER

İki sözcüğün biçim ya da anlam ilgisiyle bir araya getirilmesiyle oluşturulan söz öbekleridir. İkilemeler, bir ifadenin anlamını güçlendirmek amacıyla kullanılır.

Örnek

Oluşum Yolu	İkileme Örnekleri			
Aynı Sözcüklerle	ağır ağır	bile bile	geri geri	kuru kuru
Eş Anlamlı Sözcüklerle	akıllı uslu	güçlü kuvvetli	ev bark	ses seda
Yakın Anlamlı Sözcüklerle	ak pak	doğru dürüst	eş dost	yalan yanlış
Zıt Anlamlı Sözcüklerle	az çok	aşağı yukarı	er geç	irili ufaklı
Biri Anlamlı Biri Anlamsız Sözcüklerle	abuk sabuk	çer çöp	eski püskü	sıkı fıkı
İkisi de Anlamsız Sözcüklerle	abur cubur	eciş bücüş	ıvır zıvır	mırın kırın
Yansıma Sözcüklerle	çıtır çıtır	küt küt	horul horul	mışıl mışıl
Yakıştırma Sözcüklerle	ev mev	ders mers	para mara	ses mes

Dikkat! İkilemelerin cümleye kattığı anlam belirlenirken bağlamdan yararlanılmalıdır.

Örnek

- Yazılarında ele aldığı konuyu iyice araştırır, sonra uzun uzadıya anlatırdı.
Ayrıntılarıyla

1. KONU: SÖZCÜKTE ANLAM

3. PEKİŞTİRMELİ SÖZCÜKLER

Bazı sözcüklerin ilk ünlü harfinin bulunduğu bölümün alınıp araya "m, p, r, s" ünsüzlerinden birinin getirilmesiyle yapılır.

Örnekler

- be-yaz → be-m-beyaz
- a-çık → a-p-açık
- te-miz → te-r-temiz
- ka-tı → ka-s-katı

 Dikkat! ► İkillemelerin arasında "mi" soru ekinin kullanılmasıyla da pekiştirme yapılabilir.

Örnekler

- eski mi eski
- güzel mi güzel
- sıcak mı sıcak

4. KALIPLAŞMAMIŞ SÖZ GRUPLARI

Birden fazla sözcüğün bir araya getirilmesiyle oluşturulan, genellikle mecazlı ifadelerdir. Kalıplaşmamış söz gruplarının cümleye kattığı anlamı belirlemek için bu mecazlı ifadeyi yorumlamak gerekir.

Örnek

- Sanatçı, bugüne kadar tam otuz altı albüm çıkardı. Klasikler arasına giren parçalarıyla dinleyicilerin büyük beğenisini kazandı. Toplumun gönlünde taht kurarak örnek bir kişilik oldu.

 Önemli! ► Bu parçada altı çizili sözden "çok sevilir, saygı duyulur olmak" anlamı çıkarılmaktadır.

Örnek Soru:

Geçmişteki yazarların mirası, genç yazarlar için maya gibidir. Genç yazarlar, bu mayayı kullanarak kendi eserlerini verir. Mayasız çörek yapmaya çalışanlar, toplumun hafızasından silinip gider.

Bu metinde "mayasız çörek yapmak" sözüyle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- Eski yazarların deneyimlerini birbiriyle karşılaştırmak
- Önceki yazarların birikiminden yararlanmadan eser vermek
- Eser vermeden önce herhangi bir hazırlık yapmamak
- Başka yazarların eserlerini okumaktan kaçınmak

Çözüm:

Metinde geçmişteki yazarların mirasının genç yazarlar için maya niteliği taşıdığı belirtilmiştir. Maya, bazı besinlerin oluşmasını sağlayan bir madde olduğuna göre metinde genç yazarların eserlerinin oluşmasında önceki yazarların birikiminin etkili olduğu vurgulanmaktadır. Öyleyse "mayasız çörek yapmak" sözüyle anlatılmak istenen "önceki yazarların birikiminden yararlanmadan eser vermek"tir. Doğru cevap B seçeneğidir.

ETKİNLİK 1

Aşağıdaki metinlerde sözü edilen kavramları çağrıştıran sözcükleri boş bırakılan yerlere yazınız.

- a. Başarının anahtarı çalışmaktır. Ancak başarıya giden yolda sadece çalışmak yetmez. Başarıya ulaşmak için insana bir hedef gerekir. İnsanı hedefe götüren yolda çalışma isteğini canlı tutan ise kararlılıktır.

Başarı

- b. Oyun, çocuk gelişiminde çok önemli bir yere sahiptir. Oyun oynamak, her şeyden önce çocukların yeteneklerini geliştirir. Oyunun belirli kurallara dayanması, çocukları zekâyı daha etkin kullanmaya teşvik eder.

Oyun

ETKİNLİK 2

Aşağıdaki cümlelerde altı çizili ikilemelerin kazandığı anlamı bağlamdan yararlanarak tahmin edip boş bırakılan yerlere yazınız.

- a. İşçiler, odunları ıkına sıkına traktöre taşıdılar.
.....
- b. Bölgede tek tük görülen dereler de kurumuştur.
.....
- c. Böyle uçuk kaçık fikirleri bırakmalısınız.
.....
- d. Türküler Anadolu'da dilden dile dolaşır.
.....
- e. Bu meydanda anlı şanlı güreşçiler karşılaştı.
.....
- f. Bahçeyi vırt zırt sularsan çiçeklerin kökü çürür.
.....

ETKİNLİK 3

Aşağıdaki metinlerde altı çizili söz öbeklerinin anlamlarını bağlamdan yararlanarak belirleyip boş bırakılan yerlere yazınız.

- a. Denemede yazar, istediği konuyu işlemekte özgürdür. Fakat işlenen konu, okuyucuya sıra dışı bir bakış açısıyla yansıtılmalıdır. Zira deneme yazarı, yaşama yeni bir pencere açabiliyorsa başarılı bir eser vermiş olur.
.....

- b. Romanlarında genellikle şehir yaşamından bahsetmiş, şehir insanının sosyal sıkıntılarını dile getirmiştir. Ancak bunu yaparken insanlara yüksek binaların çatısından baktığı için onların asıl sorunlarını bir türlü görememiştir. Toplumun içine karışamamış, onlardan biri gibi davranamamıştır.
.....

ETKİNLİK 4

Aşağıda verilen sözcükleri "m, p, r, s" ünsüzlerinden biriyle pekiştirip birer cümlede kullanınız.

- a.

Cümlem:

- b.

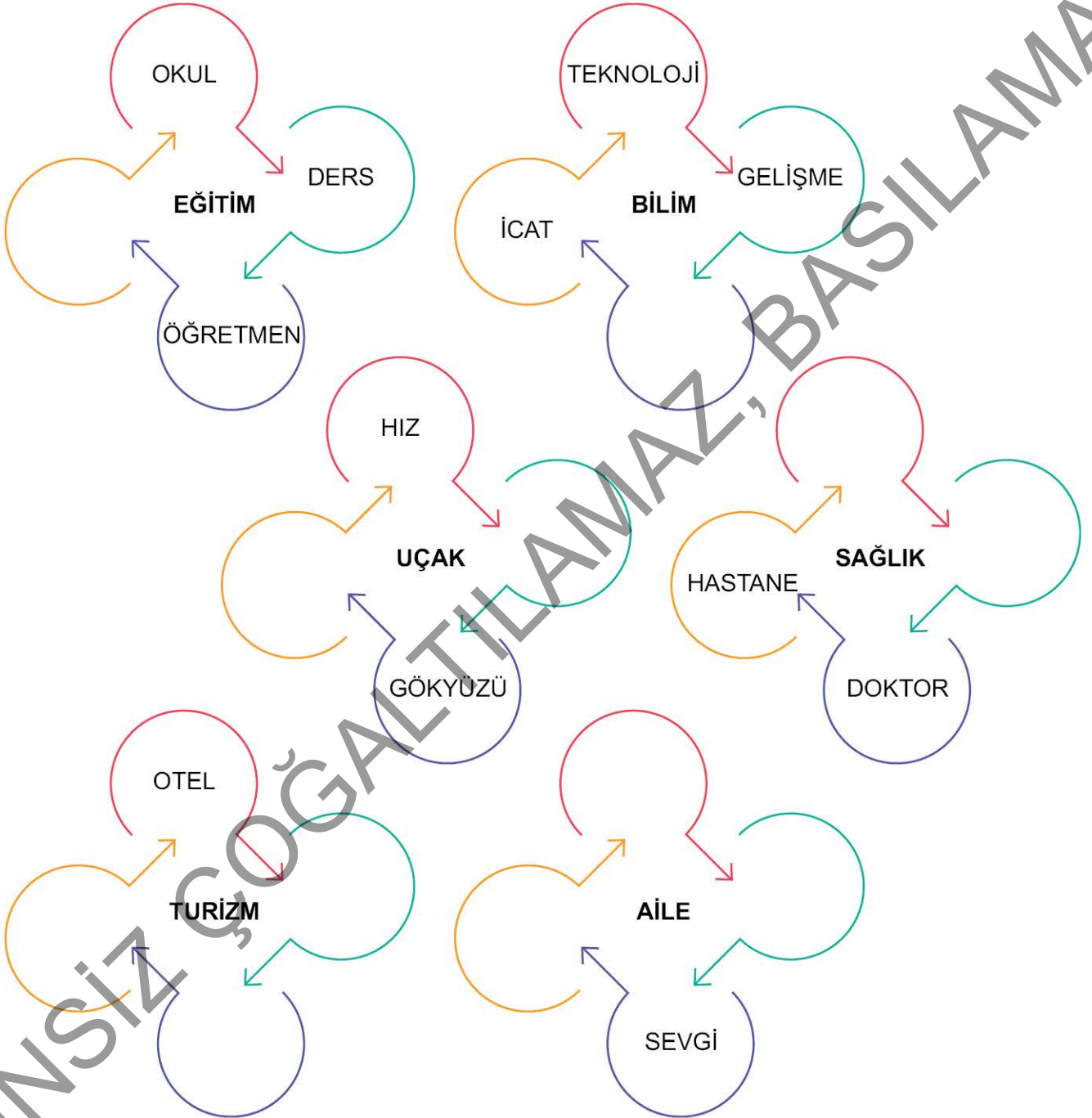
Cümlem:

- c.

Cümlem:

ETKİNLİK 5

Aşağıdaki görsellerde numaralanmış sözcüklerin etrafında onu çağrıştıran sözcükler verilmiştir. Buna göre boş bırakılan yerleri uygun sözcüklerle tamamlayınız.

ETKİNLİK 6

Aşağıda karışık olarak verilen sözcüklerden anlamlı ikilemeler oluşturup boş bırakılan yerlere yazınız.

İri	Geç	Mırın	Kırın	Saçma	Pul	Teke
Akıllı	Boylu	Derli	Sapan	Uslu	Toplu	Püslü
Er	Poslu	Süslü	Yarı	Tek	Para	

a.	
b.	
c.	
d.	
e.	

f.	
g.	
h.	
i.	
j.	

ETKİNLİK 7

Aşağıdaki parçalarda altı çizili sözlerin anlamını bağlamdan yararlanarak tahmin edip boş bırakılan yerlere yazınız.

- a. Bir sanat eserini değerli kılan, ele aldığı konuyu benzersiz bir şekilde anlatabilmesidir. Sanatçı, her eserinde parmak izini kullanabilen kişidir. Bunu başaramayan sanatçılar, zamanın acımasızlığı karşısında çaresiz kalır; unutulup giderler.
-
- b. Karacaoğlu'nın şiirleri; Türkçenin en saf, en güzel örneklerindendir. Türkçenin bir edebiyat dili olarak zirveye taşınabileceğinin göstergesi olan bu şiirler, henüz yolun başında olan genç ozanlar için durmaksızın fışkıran bir pınar niteliği taşır.
-
- c. Evrenselliğe ulaşmak, tüm dünyada ilgi gören eserlere imza atmak, her sanatçının hayalidir. Bunu başarmak isteyen her sanatçı, önce ulusal olabilmelidir. Ulusal eserler üretebilmenin temel şartı ise sanatçının kendi bahçesinin meyvelerini kullanmasıdır.
-
- d. Yazar, neyi anlatacağı konusunda elbette özgürdür. Hiç kimse, bir yazarı işlediği konudan ötürü eleştiremez. Ancak yazar neyi anlatırsa anlatsın, neyden esinlenirse esinlensin okuyucusuna dil bahçesinin meyvelerini tattırabilmesidir.
-

SÜREÇ İZLEME TESTİ

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ikileme cümleye "güç bir şekilde" anlamı katmıştır?

- A) Vadiye inen eğri büğrü bir patikada yürüyorduk.
- B) Projenin nasıl işleyeceğini size kısa kısa anlatayım.
- C) Gezip gördüğü yerleri anlata anlata bitiremedi.
- D) Çamurlu arazide bata çıka ilerleyerek köye vardık.

2. I. Boya
II. Fırça
III. Tuval

Numaralanmış sözcüklerin çağrıştırdığı kavram aşağıdakilerin hangisinde kullanılmıştır?

- A) Boş zamanlarımda müzik dinlemeyi severim.
- B) Küçüklüğünden beri resimle ilgileniyordu.
- C) Binanın badana işleri için biriyle anlaşmış.
- D) Güzel bir manzara görünce fotoğraf çekti.

3. Tartışmacıların hepsi ayrı telden çaldıkları için asıl konuya bir türlü geçilemedi.

Bu cümledeki "ayrı telden çalmak" ifadeyle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Etkileyici konuşamamak
- B) Farklı konulardan söz etmek
- C) Aynı düşüncüyü savunmak
- D) Bir sonuca ulaşamamak

4. Nitelikli bir okuyucu, okuduğu kitabın kabulünü kırıp özüne inebilmesinden belli olur.

Bu cümledeki altı çizili ifadeyle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Farklı bakış açılarıyla değerlendirebilmek
- B) Asıl anlatılmak isteneni kavrayabilmek
- C) Yazarın görüşünü doğru bulmak
- D) Yanlış düşüncelerini değiştirebilmek

5. İnsanın bir amaca ulaşabilmesi kendi elindedir. Çünkü bir amaca ulaşmak, çoğu kez insanın çıkarlarından vazgeçebilmesine bağlıdır. Bu iradeyi gösterebilen kimseler amaçlarına kısa zamanda erişirler.

Bu parçada altı çizili sözlerin çağrıştırdığı kavram aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Alçak gönüllülük
- B) Hoşgörü
- C) Özveri
- D) Sabır

6. Bundan yaklaşık yüz elli yıl öncesine kadar yazılan şiirleri halkın çoğu anlamıyordu. Çünkü bu şiirlerde yabancı sözcükler doluydu. Cumhuriyet ilan edildikten sonra o dönemdeki kapalı kutu şiirlerin yerini, halkın anlayabileceği şiirler aldı.

Bu metindeki altı çizili sözün anlamı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Anlaşılması güç
- B) Süsten uzak
- C) Edebî yönü bulunmayan
- D) Gizli kalmış

7. I. Yaşlı kadın, çektiği sıkıntıları ezile büzüle anlattı.
II. Adamcağızın üstünde yırtık pırtık bir kıyafet vardı.
III. Böyle ufak tefek sorunlar yüzünden birbirinizi kırmayın.
IV. Gelen telefonda sonra paldır küldür çıkıp gitti.

Numaralanmış cümlelerin hangisinde ikilemeyi oluşturan sözcükler tek başına kullanılamaz?

- A) I B) II C) III D) IV

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde pekiştirmeli bir sözcüğe yer verilmemiştir?

- A) Yüz elli yıllık bina, hâlâ sapasağlam duruyordu.
B) Üstüne ipince bir örtü alıp sedirde uymuştu.
C) Doktorun size önerdiği ilaç, bel ağrısına birebirdir.
D) Güpegündüz bunca ışık yakmanıza gerek var mı?

9. I. Çocuk dediğin düşe kalka büyür.
II. Bu yılı da iyi kötü atlattık.
III. Öyle ileri geri konuşunca tepem attı.
IV. İlkokulu bile, ite kaka bitirmiş.

Numaralanmış cümlelerin hangisinde ikilemenin oluşumu diğerlerinden farklıdır?

- A) I B) II C) III D) IV

10. Genel ağ siteleri sayesinde haberleri, dumanı üstündeyken takip edebiliyoruz.

Bu cümledeki altı çizili sözle aynı anlama gelen bir ikileme, aşağıdakilerin hangisinde vardır?

- A) Duyduklarınıza asla körü körüne inanmayın.
B) Tatilde İstanbul'u doya doya gezmişlerdi.
C) Öğretmenin sorularına zar zor cevap verebildi.
D) Görüşlerini bana sığağı sığağına anlattı.

11. Aşağıdakilerin hangisinde ikileme cümle-ye "fazla özenmeden, özensizce" anlamı katmıştır?

- A) Odasını yarım yamalak temizleyip dışarı çıktı.
B) Böyle eften püften sebeplerle iş bırakılır mı hiç?
C) Onun gibi kaba saba bir adam görmedim hayatımda!
D) O, harıl harıl çalışırken diğerleri gezip eğleniyordu.

12. (I) Doğup büyüdüğüm mahalleyi sık sık ziyaret ederim. (II) Şimdi orada eşim dostumuz kalmadı tabii ki. (III) Ama oraya her gidişimde acı tatlı anılarımı hatırlarım. (IV) Burada geçirdiğim güzel günleri düşünüp hayata yeniden tutunurum.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisinde ikileme kullanılmamıştır?

- A) I B) II C) III D) IV

1. KONU: SÖZCÜKTE ANLAM

13. Anadolu'yu köşe bucak gezmiş biri olarak farklı türde eserler verdi. Hangi türde eser verirse versin insanların gönül teline dokunmayı her zaman çok iyi bildi. Bu yüzden, sıradan bir köyde yaşananları anlattığı hikâyeleri bile toplum tarafından büyük ilgi gördü. Onun bu özelliği, kendisinden sonraki sanatçılara da örnek oldu.

Bu metinde geçen "gönül teline dokunmak" sözüyle anlatılmak istenen, aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sorunlara çözüm üretmek
B) Duygusal olarak etkilemek
C) Hayal kurmaya özendirme
D) Geçmiş hatırlatmak

14. Aşağıdaki şekillerde numaralanmış bölümlere çevresindeki sözcüklerin çağrıştırdığı en uygun kavram yazılmak istenmektedir.

Buna göre, numaralanmış yerlere getirilecek kavramlar aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

	I	II	III
A)	Bariş	Gurur	Başarı
B)	Dostluk	Kibir	Mutluluk
C)	Bariş	Kibir	Duygudaşlık
D)	Dostluk	Gurur	Duygudaşlık

15. Bahçede ötüşen kuşlar arasında kahvaltımızı yaptık. Daha sonra dedemle bahçe işlerine başladık. Birlikte sebzeleri suladık, çapa yaptık. Bütün bitkilerle ineden inceye ilgilendik. Toprakla, bitkilerle uğraşmak insanı rahatlatır, derdi ara sıra dedem. Onun bu sözünün doğruluğunu o gün noktası noktasına anlamıştım.

Aşağıdakilerin hangisinde bu metinde altı çizili ikilemelerden birinin anlamını veren bir söz kullanılmamıştır?

- A) Yazarın tüm yaşamını eksiksiz olarak araştırıp kâğıda döktü.
B) Müfettişler, bütün dosyaları ayrıntılara inerek incelediler.
C) Memduh Bey, emekli olduğuna bazen pişman oluyordu.
D) Kitabın özensizce kurgulandığını iyi okuyucular anlamıştı.

BENZETME (TEŞBİH), KİŞİLEŞTİRME (TEŞHİS), KONUŞTURMA (İNTAK)

BİLGİLERİMİZİ HATIRLAYALIM

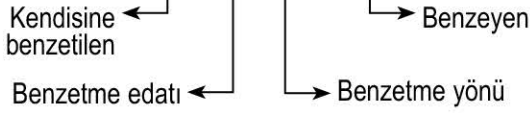
1. BENZETME (TEŞBİH)

Bir şeyin niteliğini anlatabilmek için o niteliği eksiksiz taşıyan başka bir varlık ya da kavramın örnek gösterilmesine "benzetme" denir. Benzetme, aşağıdaki dört unsur ile yapılır.

Benzeyen	Kendisine Benzetilen	Benzetme Yönü	Benzetme Edatı
Söz konusu nitelik bakımından zayıf olan unsurdur.	Söz konusu nitelik bakımından üstün olan unsurdur.	Benzetmenin yapılmasına sebep olan niteliklerdir.	Benzeyen ve kendisine benzetilen arasındaki ilişkiyi kuran sözcüktür.

Örnek

- Çocuk, kömür gibi kara gözleriyle bana baktı.

Dikkat!

Benzetmede dört unsurdan bazıları kullanılmayabilir.

Örnek

- Çocuğun yosun gözlerinden iki damla yaş süzüldü.

Önemli!

Bu cümlede çocuğun gözleri yosuna benzetilmiş ancak benzetme yönü (yeşil) ve benzetme edatı (gibi, kadar) söylenmemiştir.

Örnek Soru:

Aşağıdakilerin hangisinde verilen dizelerde benzetmeye başvurulmamıştır?

- A) Şamdanda yanan mum gibi,
Sabahı görmeden bitsem...
- B) İhtiyar çınarlar gibi
Bir gün içinde devrildim.
- C) Göklerin yüzü güldü mü
Dünyaya geldiğin zaman?
- D) Yanımda yatan yabancı,
Her sözü zehir gibi acı.

1. KONU: SÖZCÜKTE ANLAM

Çözüm:

A şıkında şair kendini şamdanda yanan bir muma, B şıkında ihtiyar bir çınara benzetmiştir. D şıkında ise şair, yanında yatan kişinin sözlerini zehre benzetmiştir. Ancak C şıkında insana özgü gülme niteliği göklere aktarılarak kişileştirmeye başvurulmuştur. Doğru cevap C seçeneğidir.

2. KİŞİLEŞTİRME (TEŞHİS)

İnsana özgü bir niteliğin, insan dışı bir varlık ya da kavrama aktarılmasıdır.

Örnek

- Aynalar bana artık hiç gülümsemiyor.

Önemli!

► Bu örnekte, insana özgü gülümseme niteliği, insan dışı bir varlık olan "aynalar"a aktarılmıştır.

3. KONUŞTURMA (İNTAK)

İnsana özgü konuşma niteliğinin insan dışı bir varlık ya da kavrama aktarılmasıdır.

Örnek

- Karga, "Bu ne?" diye sordu tilkiye.

Dikkat!

► Konuşturma sanatının gerçekleşebilmesi için söz konusu varlık ya da kavramın bir söz söylemesi gerekir.

Örnek Soru:

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde başvurulmuş söz sanatı yay ayraç içinde yanlış verilmiştir?

- A) Kitaplar, tüm dünyayı gezmemizi sağlayan kanatlarımızdır. (Benzetme)
- B) Gökkuşağı, tüm renklerini çocuklara armağan etti. (Kişileştirme)
- C) Karıncalardan biri "Bunu taşıyamayız." diye bağırdı. (Konuşturma)
- D) Yaşlı köpek, sarayı andıran bu evde yıllardır yaşıyordu. (Kişileştirme)

Çözüm:

A seçeneğinde kitaplar gezmeyi sağlaması yönüyle kanatlara benzetilmiş, B seçeneğinde gökkuşağına insana özgü armağan etme niteliği yüklenmiş, C seçeneğinde bir karınca konuşutulmuştur. D seçeneğinde ise ev, saraya benzetilmiş ancak köpek kişileştirilmemiştir. Doğru cevap "D" seçeneğidir.

ETKİNLİK 1

Aşağıdaki cümlelerde verilen boşlukları uygun söz sanatlarıyla doldurunuz.

- "Güneş, ağaçlara ve kuşlara 'Merhaba!' dedi." cümlesinde sanatı vardır.
- "Aslan kadar kuvvetli o adam şimdi yürümekte bile zorlanıyordu." cümlesinde sözcüğü benzetme edatıdır.
- "Karıncı, ağustos böceğinin suratına kibirlenerek baktı." cümlesinde sanatına yer verilmiştir.
- "Taksim yaprakları bir kuru yaprak misali dökülmüş ve ayrılık zamanı gelmişti." cümlesinde sanatı vardır.
- "Çocuğun kömür gibi gözlerinden iki damla yaş süzüldü." cümlesinde benzetme unsurlarından kullanılmamıştır.

ETKİNLİK 2

Aşağıdaki cümlelerde benzeyen ve kendisine benzetilen varlıkları örnekteki gibi yazınız.

- Kardeşimin inci gibi dişleri vardı.
Benzeyen: Diş
Kendisine Benzetilen: İnci
- Küçük çocuk, tazi gibi koşuyordu.
Benzeyen:
Kendisine Benzetilen:
- Evimiz kutu misali küçüktü.
Benzeyen:
Kendisine Benzetilen:
- Adamın taş kalbi birdenbire yumuşadı.
Benzeyen:
Kendisine Benzetilen:

ETKİNLİK 3

Aşağıdaki cümlelerde başvurulan söz sanatlarını belirleyip harfleri uygun kutucuklara yazınız.

- Ay, bütün gece salıncakta sallandı.
- Fabrikadaki işçiler günlerce arı gibi çalıştılar.
- Testere "Ben bu güzel ağacı kesemem." dedi.
- Bülbüller şarkılar söyleyerek kutluyordu baharı.
- Ben aslanın ayağına gitmem, dedi yaşlı kurt.
- Oturduğumuz tahta divan, beşik gibi sallandı.

Benzetme	Kişileştirme	Konuşturma

ETKİNLİK 4

Aşağıdaki cümlelerde kişileştirilen varlıkları boş bırakılan yerlere yazınız.

- Her akşam pencereden bana göz kırpar ay.
(.....)
- Dağdan esen öfkeli rüzgâr, her şeyi uçuruyordu.
(.....)
- Gurbete dayanamayıp çekip gitti gölgem bile.
(.....)
- Çiçekler neşe içinde şarkılar söyler baharda.
(.....)
- Sokakta bir ben varım bir de yorgun kaldırımlar.
(.....)
- Gecenin keyfini çıkarıyordu gökyüzünde yıldızlar.
(.....)

ETKİNLİK 5

Aşağıdaki dörtlüklerde başvurulan söz sanatlarını altta boş bırakılan yerlere yazınız.

- a. Ben acılar denizinde boğulmuşum
İşitmem vapur düdüklerini, martı çığlıklarını
Dalgalar her gün başka kıyıya atar beni.
Duyarım yosunların benim için ağladıklarını.
Ümit Yaşar Oğuzcan
- b. Gezdirir rüzgâr gibi üstünde yamaçların,
Boynuma çifte zincir, çift örgülü saçların.
Ateşimden yanarken dalları ağaçların,
Gözlerimin sel gibi yaşı çağlar ardında.
Faruk Nafiz Çamlıbel
- c. Bütün kusurumu toprak gizliyor,
Merhem çalıp yaralarım düzlüyor.
Kolun açmış, yollarımı gözlüyor,
Benim sadık yârim kara topraktır.
Âşık Veysel Şatıroğlu
- d. Ben bir sarmaşığım, sarılırım çevreme.
Belki de bundandır insanların beni sevmeyişi.
Onun hep uzaklarda aradığı mutluluğu
Ben yakınimdakilerde bulurum.
Âşık Yolcu
- e. Okuma yok, yazma yok, bilmeyiz eski yeni.
Kuzular bize söyler yılların geçtiğini.
Arzu, başlarımızdan yıldızlar gibi yüksek;
Önümüzde bir sürü, yanımızda bir köpek.
Kemalettin Kamu
- f. Dağılır yaylanın boz dumanları,
Eğilir yıldızlar öper çamları.
Bir başka alemdir yaz akşamları,
Cennet ile birdir güney illeri.
Abdurrahim Karakoç

ETKİNLİK 6

Aşağıdaki metni benzetme, kişileştirme ve konuşurma sanatlarına başvurarak tamamlayınız.

İri gövdeli ağacın dalları, baharın gelişiyle yapraklanmıştı. Sabah güneş doğunca yaprakların arasından sı-
zan güneş ışığı, sincabın birkaç gün önce bu ağaca yaptığı yuvayı aydınlattı. Gözlerini açan sincap, hemen
yuvanın ağzına gitti.

ETKİNLİK 7

Aşağıdaki dörtlüklerde benzetme unsurlarını belirleyip boş bırakılan yerlere yazınız.

- a. Gözlerin kararan yollarda üzgün,
Ve bir zambak kadar beyazdı yüzün.
Süzülüp akasya dallarından gün
Erir damla damla ayaklarında.
- A. Muhip Dıranas**

Benzeyen	
Kendisine Benzetilen	
Benzetme Yönü	
Benzetme Edatı	

- b. Kamyonlar kavun taşır ve ben,
Boyuna onu düşünürdüm.
Niksar'da evimizdeyken
Küçük bir serçe kadar hürdüm.
- Cahit Külebi**

Benzeyen	
Kendisine Benzetilen	
Benzetme Yönü	
Benzetme Edatı	

- c. Bir fakir Cahit Külebi,
Garaja çekilmiş hurda
Paslanmış kamyonlar gibi
Bekler durur Ankara'da.
- Cahit Külebi**

Benzeyen	
Kendisine Benzetilen	
Benzetme Yönü	
Benzetme Edatı	

- d. Ağaçların daha bu bahçelerde
Bütün yemişleri dalda sarkıyor,
Umutların mola verdiği yerde
Geceler bir nehir gibi akıyor.
- A. Muhip Dıranas**

Benzeyen	
Kendisine Benzetilen	
Benzetme Yönü	
Benzetme Edatı	

ETKİNLİK 8

Aşağıdaki cümlelerdeki söz sanatlarını belirleyip yay ayraç içinde boş bırakılan yerlere yazınız.

- Aslan kibirli olduğu için hayvanların hiçbiri onu sevmezdi. (.....)
- Tarlalarında altın gibi başaklar yetişir güzel köyümün. (.....)
- Meşe ağacı "Benden ulu ağaç var mı?" diye sordu. (.....)
- Bir kuru yaprak misali gurbetten gurbete savrulup duruyorum. (.....)
- Ben odun keserken ağaçlar kendi aralarında fısıldaşıyordu. (.....)
- Yazarın su kadar berrak anlatımı okurların çok hoşuna gidiyor. (.....)
- Bugün çok çalışıp kışa yiyecek hazırlamalıyız, dedi karıncaların reisi. (.....)
- Sürekli kirlenen dere, şimdi köylülerden intikam alıyordu. (.....)
- Bayram öncesi mahşer yerini andıran bir kalabalık vardı çarşıda. (.....)

SÜREÇ İZLEME TESTİ

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde kişileştirme yoktur?

- A) Adalar, bizi selamlıyor; Üsküdar, boynunu bükmüş bakıyor.
 B) Soğuk kış gecelerinde arkadaşlık ederdi bana mum ışığı.
 C) Bulutlar, bir sonraki duraklarına yetişmek için acele ediyordu.
 D) Dört nala koşan atlar, tepeden aşağıya bir sel gibi aktı.

2. Dinmiş denizin şarkısı, rüzgâr uyumakta Rıhtım boyu sonsuz bir üzüntüyle karaltı Körfez düşünür, Kanlıca mahzundur uzakta Mazi gibi sislenmiş Emirgan, Çınaraltı.

Aşağıdakilerden hangisi bu dörtlükte kişileştirilen varlıklardan biri değildir?

- A) Rüzgâr B) Rıhtım
 C) Körfez D) Kanlıca

3. (I) Vapur, martıların ve dalgaların sesleri arasında Karşıyaka'dan ayrıldı. (II) Kıyıda uzaklaştıkça etkisini artıran rüzgâr, vapuru bir o yana bir bu yana sallıyordu. (III) Bir ara vapur, suyun üstünde değil de rüzgârın kucağında ilerlemeye başladı. (IV) Neyse ki çok geçmeden Konak Limanı görüldü de hepimiz rahat bir nefes aldık.

Bu metinde numaralanmış cümlelerin hangisinde kişileştirmeye başvurulmuştur?

- A) I B) II C) III D) IV

4. İş makineleri sabahın erken saatlerinde dikildi ağaçların karşısına. Yaşlı çam ağacı, önce onu keseceklerini biliyordu. Veda etti çevresindeki tüm dostlarına. Çınar, ardıc ve gürgen de endişe ile bekliyordu olacakları.

Bu metinde,

- I. Benzetme
 II. Kişileştirme
 III. Konuşurma

sanatlarından hangilerine başvurulmuştur?

- A) Yalnız I B) Yalnız II
 C) I ve III D) II ve III

5. Aşağıdakilerin hangisinde verilen dizelerde kişileştirme yapılmamıştır?

- A) İn cin uykuda, yalnız iki yoldaş uyanık;
 Biri benim, biri de serseri kaldırımlar.
 B) Ne sabahı göreyim ne sabah görüneyim
 Gündüzler size kalsın, verin karanlıkları.
 C) Tekerlekler yollara bir şeyler anlatıyor,
 Uzun yollar bu sestten silkinerek yatıyor.
 D) Ağaçlar bir derin hülyaya varmış,
 Saçında yepyeni teller ağarmış.

6. Ufuk, uçsuz bucaksız gerilmiş bir kanattır. Nazar dokunuverir onun güzelliğine.

Bu dizelerdeki benzetmede "benzeyen" unsur aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ufuk B) Bucak
 C) Nazar D) Kanat

7. En bakımsız, en kuytu bir bucağın
Bence irem bağı gibi güzeldir.
Bir yıkılmış evin, harap ocağın
En heybetli saraylara bedeldir.

Bu dörtlükteki benzetmede "kendisine benzetilen" unsur aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bucak B) İrem bağı
C) Ev D) Saray

8. Yeşil pencereden bir gül at bana
Işıklarla dolsun kalbimin içi.
Geldim işte mevsim gibi kapına
Gözlerimde bulut, saçlarımda çiy.

Bu dörtlükteki benzetmede "kendisine benzetilen" unsur aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Pencere B) Işık
C) Mevsim D) Göz

9. Korkudan büzülürüm usulca bir kenara.
Yatmak için yerimden azıcık kımıldasam
Gölgem bir hırsız gibi tırmanır duvara.

Bu dizelerde,

- I. Benzetme
II. Kişileştirme
III. Konuşturma

sanatlarından hangilerine başvurulmuştur?

- A) Yalnız I B) Yalnız III
C) I ve II D) II ve III

10. Aşağıdakilerin hangisinde verilen dizelerde benzetme yoktur?

- A) Eviniz kutu gibi küçücük bir evdi.
Sarmaşıklarla balkonu örtük bir evdi.
B) Ayrılık, içimde kapanmaz yara;
Gurbetten gurbete dolanıyorum.
C) Halı gibi nakışlandı ovalar...
Bölük bölük sarı, yeşil, mor şimdi.
D) Kimine at vermiş, estirir gezer.
Kimine aşk vermiş, coşturur gezer.

11. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde kişileştirme yapılmamıştır?

- A) Ağaçlar, baharın gelişini kutluyordu ses-sizce.
B) Gölgem beni kovalıyor belli etmeden.
C) Yüce dağ başında yanar bir ışık.
D) Bulutlar bile ağlıyordu onun arkasından.

12. Aşağıdakilerin hangisinde verilen dizelerde kişileştirmeye başvurulmamıştır?

- A) Dağ başında açan çiçek
Köklerini arıyordu umutsuzca.
B) Kış ilkbaharı, ilkbahar yazı;
İnsan hem yazı hem kışı özler.
C) Güneş köyün ufkundan
Yükseliyordu nazlı nazlı.
D) Yalnızlığın uçurumunda
Yoktu tutunacak bir dalım bile.

13. • Benzetme, bir şeyin niteliğini anlatabilmek için o niteliği eksiksiz taşıyan başka bir varlık ya da kavramın örnek gösterilmesidir.
- Kişileştirme, insana özgü bir niteliğin insan dışı bir varlığa aktarılmasıdır.
- Konuşturma, insana özgü konuşma niteliğinin insan dışı bir varlık ya da kavrama aktarılmasıdır.

Aşağıdakilerin hangisinde bu söz sanatlarından birine başvurulmamıştır?

- A) Sonu hatırladım ilki duyunca,
Kula kul olmadım ömür boyunca!
Hakkın zehirini içtim doyunca
Batılın balına küstüm, gel de gör.
- B) Ben giderim sazım, sen kal dünyada.
Gizli sırlarımı aşikâr etme!
Lal olsun dillerin söyleme yada.
Garip bülbül gibi ahuzar etme!
- C) İnsan bir deryadır ilimle mahir,
İlimsiz insanın şöhreti zahir.
Cahilden iyilik beklenmez ahir,
İşleği, ameli, hâli yalandır.
- D) Bahçede dolaşüyor bir kelebek.
Haydi artık verin tomurcuk çiçek,
Diye sesleniyor tüm bitkilere,
Müjde diyor, bahar getirdim size!

14. İnsana özgü bir niteliğin insan dışı bir varlık ya da kavrama aktarılmasına kişileştirme adı verilir. Örneğin "Ağaçlar sevinçten yerinde duramıyordu." cümlesinde insana özgü "sevinme" niteliği, insan dışı bir varlık olan "ağaçlar"a aktarılarak kişileştirme yapılmıştır.

Buna göre,

O sabah neşeyle uyandı uçurtma. Kış nihayet ülkesine dönmüş, yerine bahar yerleşmişti. Ağaçlar çiçeğe durmuş, şen çocuklar kendilerini çimenlerin üzerine atıvermişti. Bembeyaz bulutları gören tabiatın da içi içine sığıyordu.

metninde kişileştirilen varlık ya da kavramlardan biri aşağıdakilerden hangisi değildir?

- A) Uçurtma B) Kış C) Bulutlar D) Tabiat

15. Aşağıdaki metinlerin hangisinde konuşturma sanatına başvurulmuştur?

- A) Havaaların ısınmasıyla birlikte bu küçük tepenin çevresinde gelincikler açar. Tepe, gelinciklerle örülmüş kıpkırmızı eteğini giyince köylüler de baharın geldiğini anlar.
- B) Bugün hepiniz çok çalışmalı, türlü çiçeklerden polen toplamalısınız, diye bağırdı. Arılar için onun bu sözleri bir emirdi. Emredersiniz, diye hep bir ağızdan cevap verdiler.
- C) Rüzgâr, tahta kapının arkasındaki örümcek ağını sallıyor, ağın üstündeki örümcek ise ağı güçlendirmeye çalışıyordu. Sonunda rüzgâr galip geldi. Örümcek feryat ederek savrulup düştü.
- D) Kafesin yanına oturdu. Muhabbet kuşuyla konuşmaya başladı. "Seni kim hapsetti buraya?" diye sordu muhabbet kuşuna. Kuş, hiç istifini bozmayıp ötmeye devam etti.

1. KONU: SÖZCÜKTE ANLAM

1. I. Kardeşimin boyu beni de geçmişti.
II. Saatler sonra öfkesi hâlâ geçmemişti.
III. Elindeki eski paralar artık geçmiyor.
"Geçmek" **sözcüğü**, numaralanmış cümlelerde aşağıdaki anlamlarından hangisiyle **kullanılmamıştır**?

- A) Kabul edilemez olmak
B) Kullanımda olmak
C) Bitmek, sona ermek
D) Geride bırakmak, aşmak

2. "Koyu" **sözcüğü**, aşağıdaki cümlelerin hangisinde sözlükteki ilk anlamıyla kullanılmıştır?

- A) Üzerinde koyu yeşil bir elbise vardı.
B) Her sabah koyu pekmez içerdi.
C) İki arkadaş koyu bir sohbe dalmıştı.
D) Maç izlerim ama koyu bir taraftar değilim.

3. "Durmak" **sözcüğü**, aşağıdaki cümlelerin hangisinde "işlemez olmak, çalışmamak" anlamında kullanılmıştır?

- A) Denizin ortasında birkaç balıkçı teknesi duruyordu.
B) Kapıda duran iri yarı adam kimi aradığımızı sordu.
C) Trafiğin durmasının sebebi yolun sonundaki kazaymış.
D) Babamdan kalan kol saatim, pili bittiği için durmuştu.

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük, karşısında verilen anlama uygun kullanılmamıştır?

	Cümle	Anlam
A)	Düzgün konuşması dilimizi iyi bildiğini gösteriyordu.	Kurallara uygun biçimde
B)	Ağızdan çıkan kaba sözler hepimizi fena hâlde kızdırmıştı.	Terbiyeye aykırı, çirkin
C)	Böyle katı yürekli insanları oldum olası hiç sevmem ben.	Hoşgörüsüz, acımasız
D)	Benim yakın arkadaşım meğer onun uzaktan akrabasıymış.	Az bir ara ile ayrılmış olan

5. I. Kitapları alıp raflara özenle yerleştirdi.
II. Orhan Gazi sonunda Bursa'yı almıştı.
III. O çuval on kilo cevizi ancak alır.
IV. Paltosunu sırtına alıp bahçeye çıktı.
"Almak" **sözcüğü**, numaralanmış cümlelerde kaç farklı anlamda kullanılmıştır?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

6. "Uyumak" **sözcüğü**, aşağıdaki cümlelerin hangisinde "çevresindeki olayları fark edememek" anlamında kullanılmıştır?

- A) Gazete okumayan insan işte böyle uyur.
B) Bebek uyuyunca annesi onu beşiğe yatırdı.
C) Erkenden uyuduğu için güneş doğarken uyandı.
D) O kadar yorgundu ki yatar yatmaz uyudu.

7. Yetenek, özellikle şiir sanatının olmazsa olmazıdır. Yeteneği olmayan birinin iyi şiirler yazmasını beklemek, çölde türlü meyveler yetişmesini beklemekten farksızdır. Tabii ki şiir yazabilmek için yetenek tek başına yeterli değildir.

Bu metindeki altı çizili söz ile anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Gerçekleşmeyecek bir beklenti içine girmek
- B) İmkânsız gibi görünen bir işi başarmak
- C) Başarı için elinden geleni yapmak
- D) Hiçbir konuda yeteneği olmamak

8. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "çok yakın, içten" anlamında bir ikileme vardır?**

- A) O iri yarı adam, hastalığa yakalanınca eriyip gitmişti.
- B) Kardeşim, küçükken kara kuru bir çocuktur.
- C) Onların böyle sıkı fıkı dost olduklarını bilmiyordum.
- D) Uzun bir yolculuğun ardından sağ salim memlekete vardık.

9. Geçen gün check-up yaptırmak için hastaneye gittim. Sabahtan akşama kadar full-time hastanede kaldım. Tahliller sonucunda diyabet riski taşıdığım anlaşıldı.

Aşağıdakilerden hangisi bu parçada yabancı dillerden alınmış sözcüklerden birinin Türkçe karşılığı değildir?

- A) Aşırı kiloluluk
- B) Şeker hastalığı
- C) Tam bakım
- D) Tam gün

10. **"Ağır" sözcüğü, aşağıdakilerin hangisinde mecaz anlamıyla kullanılmıştır?**

- A) Babam, bize kızsada da hiçbir zaman ağır sözler söylemezdi.
- B) Ağır bir taşı yerden kaldırıp bahçe kapısının arkasına koydu.
- C) Bahçeyi kaplayan ağır duman yüzünden göz gözü görmüyordu.
- D) Evimizdeki tamir işleri ağır ilerlediği için annem huzursuzdu.

11. I. Arabayı çalıştırıp radyoyu açtı.
II. Kollarını açıp babasına koştu.
III. Ekipler, karla kapanan yolu açacak.

"Açmak" sözcüğü, numaralanmış cümlelerde aşağıdaki anlamlarından hangisiyle kullanılmamıştır?

- A) Birbirinden ayırmak
- B) Bir aygıtı, düzeneği çalıştırmak
- C) Bir konu ile ilgili konuşmak
- D) Engeli kaldırmak

12. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde özetleme bildiren bir sözcük kullanılmamıştır?**

- A) Çok çalıştık, birçok sorunla karşılaştık, sabrettik, uzun lafın kısası başardık.
- B) Öğretmen, bakkal, seyyar satıcı rollerinde oynadı; kısacası hep halkın aynası oldu.
- C) Duvarlar çatlak, parkeler kırık dökük, sonuç olarak bu evde yaşanmaz.
- D) Çok iyi hazırlandık, iki gol attık, özellikle ikinci yarıda çok mücadele ettik.

1. KONU: SÖZCÜKTE ANLAM

13. I. Türkülerde her türlü duygu karşınıza çıkabilir.
II. Uygur bir ulus, insan haklarına saygıyı çocuklarına öğretir.
III. Yeni bir düşünce, ilk anda insanlara mantıksız gelebilir.
IV. Bir sanatçı için en önemli amaç, toplumu bilinçlendirmektir.

Numaralanmış cümlelerde altı çizili sözcüklerden birinin yerine aşağıdakilerden hangisi getirilemez?

- A) His B) Millet
C) Fikir D) Sebep

14. I. Zamanla küllenen duyguları yeniden kabarmıştı.
II. Rüzgâr, ağaçların taze çiçeklerini havaya savuruyor.
III. Cesareti kırılmamıştı ama kendini yorgun hissediyordu.
IV. Şirketi uçuruma sürükleyen, bu yanlış kararları.

Numaralanmış cümlelerin hangisinde mecaz anlamı bir sözcük kullanılmamıştır?

- A) I B) II C) III D) IV

15. Denediğim elbise bana dar geldi.

Bu cümledeki altı çizili sözcüğün anlamca zıddı aşağıdakilerden hangisinde vardır?

- A) Ankara'da geniş iş imkânları varmış.
B) Ayakkabısı bol olduğundan ayağından çıktı.
C) Çuvalın ağzını sıkı bağlamamı istedi.
D) Geçmişte büyük felaketler yaşadık.

16. İnsanı müzik - - - - rahatlatan başka bir şey var mıdır bilmiyorum. Elbette diğer sanatlar da insanı ruhsal açıdan etkiler - - - - müziğin etkisi bir başka. Müzik, - - - - bir uyku hâli; uykunun bedeni dinlendirdiği gibi o da ruhu dinlendiriyor.

Aşağıdakilerden hangisi bu parçada boş bırakılan yerlerden birine getirilemez?

- A) Fakat B) Kadar
C) Üstelik D) Tıpkı

17. Şen günler bir kırlangıç
Gibi vuruyor kanat,
Kederli günler sanki
Kurulmamış bir saat.

Bu dizelerdeki benzetmelerde kendisine benzetilen unsurlar aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

- A) Gün - Kanat B) Kırlangıç - Saat
C) Kanat - Saat D) Kırlangıç - Gün

18. Aşağıdaki dizelerin hangisinde kişileştirme yapılmamıştır?

- A) Ellerim takılırken rüzgârların saçına
Asıldı arabamız bir dağın yamacına.
B) Tekerlekler yollara bir şeyler anlatıyor,
Uzun yollar bu sestten silkinerek yatıyor.
C) Diyorlar, kül olmaz ateş yanmadan,
Denizler durulmaz dalgalanmadan
D) Ben de zaman elinde hem batı hem doğuyum.
Beni ufuk doğurdu, ben ufkun çocuğuyum.

19. Aybike öğretmen, öğrencilerine aşağıdaki metni okumuş ve öğrencilerinden bu metinde geçen mecaz anlamlı sözcüklerin anlamlarını tahmin etmelerini istemiştir.

Arkadaşı ile koyu bir sohbete başlayan dedem, beni görünce ayağa kalktı. Yüzünde her zamanki gibi tatlı bir gülümseme vardı.

Öğrencilerden Ebru, Gökhan, Hülya ve Kağan; aşağıdaki cevapları vermişlerdir.

Ebru

- I. Rengi açık olmayan
II. Şeker tadında olan

Gökhan

- I. Derin, hararetti
II. Sevimli, hoş

Hülya

- I. Rengi açık olmayan
II. Göze, kulağa hoş gelen

Kağan

- I. Derin, hararetti
II. Acı olmayan

Buna göre, aşağıdaki kişilerden hangisi sözcüklerin mecaz anlamlarını doğru tahmin etmiştir?

- A) Ebru B) Gökhan
C) Hülya D) Kağan

20. "Otobüs daha az önce geçti." cümlesindeki altı çizili sözcüğün eş seslisi aşağıdakilerden hangisinde kullanılmıştır?

- A) Bisiklet yarışında kardeşim beni geçti.
B) Eve erken geçti de sanki dinlenebildi.
C) Onlar bize geldiğinde vakit çok geçti.
D) Vapurla karşıya geçti ama işini göremedi.

21. Aşağıdakilerin hangisinde boş bırakılan yere "özellikle, tıpkı, üstelik" sözcüklerinden biri getirilemez?

- A) Müzik dinlemek, insanın içine huzur verir. Onu öfke, kin gibi duygulardan uzaklaştırır. - - - bir sabun gibi onun ruhunu temizler.
B) Bazı meslekler, insanın dışa dönük olmasını gerektirir. - - - öğretmenlik, doktorluk gibi mesleklerde bu özellik büyük önem taşır.
C) Petrol, dünya ekonomisinde onlarca yıldır belirleyici rol oynuyor. - - - gıdadan tekstile her sektörde petrol ürünleri kullanılıyor.
D) Ülkemizin tarım üretimi Hollanda'dan daha az. - - - ülkemizin tarım alanları Hollanda'dan daha fazla. Bu, üretim bilincinin önemini gösteriyor.

22. • Gazetede okuyacağın habere çok şaşıracaksın.
• Şimdi size bir İzmir türküsü okuyacağım.
• Eskiden okumak istemeyenler meslek öğrenirdi.
• Törende okuyacağı şiiri özenle seçmişti.
"Okumak" sözcüğü, bu cümlelerde aşağıdaki anlamlarından hangisiyle kullanılmıştır?

- A) Okulda öğrenim görmek
B) Yazılı metnin iletmek istediği şeyi öğrenmek
C) Sesli olarak söylemek
D) Bir şeyin anlamını çözmek

23. "Hava" sözcüğü aşağıdakilerin hangisinde "Bugün, havada tek bir bulut yok." cümlesindeki anlamıyla kullanılmıştır?

- A) Topumun havası inince oyunumuz yarım kaldı.
- B) Havada dönen uçurtmalar, en yükseğe çıkmak için yarışyordu.
- C) Bugün havam yerinde olmadığı için eve erken döndüm.
- D) Çocuğu kendi havasına bırakırsanız bazı sürprizlerle karşılaşabilirsiniz.

24. Son yıllarda dilimize bir "plaza" sözcüğü dolandı. Dilimizde sanki karşılığı yokmuş gibi... İnsanlar, çalıştıkları yer plaza olunca çok "komplike" işlerle uğraştıklarını sanıyorlar galiba. Bu da yetmezmiş gibi kimisi plazanın Türkçesinin kullanılmasını kendince "absürt" buluyor.

Aşağıdakilerden hangisi bu metinde altı çizili sözcüklerden birinin Türkçe karşılığı değildir?

- A) Bozulma
- B) İş merkezi
- C) Karmaşık
- D) Saçma

25. Aşağıdakilerin hangisinde altı çizili sözcüğün anlamdaşı yay ayraç içinde yanlış verilmiştir?

- A) Doktor, tahlillerin neticesine göre bir karar verecektir. (Sonuç)
- B) Atalarımız, çetin savaşlar vererek bize bu toprakları bıraktı. (Zorlu)
- C) Babamın yurt dışı seyahatleri uzun sürdüğü için onu özlüyorum. (Gezi)
- D) Toplantıda bazı sosyal sorunlar üzerine konuşacağım. (Ekonomik)

26. Aşağıdakilerin hangisinde benzetme sanatına başvurulmuştur?

- A) Aynalar üstüme doğru koşuyor; Eşya, ağzını açmış konuşuyor.
- B) Ay geçti, yıl döndü unuttu beni Üstüne adını yazdığım ağaç.
- C) Yalnızlık bir yağmur gibidir. Denizden akşamlara yükselin.
- D) Çiçekler söylüyor son şarkımızı, Sert bir fırtınanın uğultusunda.

27. • Dibi yüzeyinden veya ağzından uzak olan
• Ayrıntılı
• İçten gelen
"Derin" sözcüğü, aşağıdakilerin hangisinde bu anlamlarından biriyle kullanılmıştır?

- A) Dedemin, bitkiler konusunda bilgisi derindir.
- B) Arkadaşına olan derin sevgisi hiç azalmadı.
- C) Kuyu derin olduğu için hepimiz korkmuştuk.
- D) Babası gelince odaya derin bir sessizlik çöktü.

28. Aşağıdakilerin hangisinde kişileştirme yapılmamıştır?

- A) Bir ışık dökülür yapraklardan şıkır şıkır, Filizler susmuş, tohumlar uyumuş.
- B) Yılda bir kere uzatır avuçlarını yaprak, Sevincinden titreyerek.
- C) Günler oldu ben bir okulda sıradaydım, Günler oldu denizde, tarlada, bahçede.
- D) Tarlalarda başaklar yüzümüze gülüyor, İlık bir rüzgâr ile ekinler bükülüyor.

1. KONU: SÖZCÜKTE ANLAM

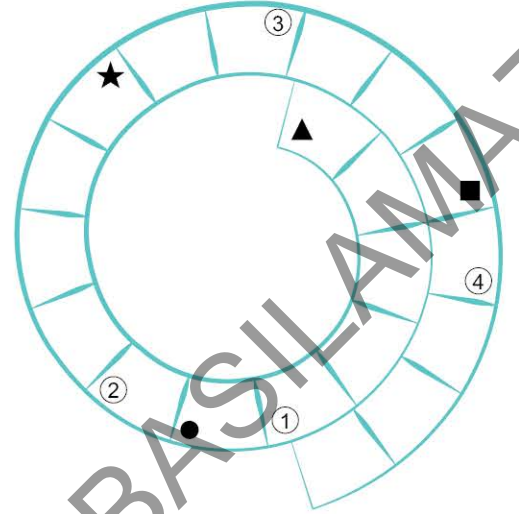
29. Televizyon kanallarında gündüz kuşağında yer alan programlar, olumsuzluklar üzerine kurgulanıyor. Konuklara sorulan çanak sorular ve uydurma öykülerle nitelsiz yayınlar ortaya çıkıyor.

Bu metindeki bazı sözcüklerin anlamları simgelerle belirtilmiştir. Bu sözcükleri metinden bularak yandaki bulmacaya yerleştiriniz.

- ▲ Göstermelik, yalan yanlış, önceden belirlenmiş sonucu almaya yönelik
- Bir yere veya birinin evine kısa bir süre kalmak için gelen kimse
- ★ Telefon, telgraf, radyo, televizyon vb. araçlarla iletişimi sağlayan yol
- Televizyonda programlar için ayrılmış özel zaman dilimi

ANAHTAR SÖZCÜK

1	2	3	4
---	---	---	---

Buna göre, numaralanmış kutularda yer alan harfler "ANAHTAR SÖZCÜK" bölümüne yazıldığında aşağıdakilerden hangisi oluşur?

- A) K A N I B) K O N U
C) S A R I D) S O R U

30. Edebiyat tutkunları; edebiyatımızın yaşayan efsanesi Doğan Hızlan'ı orijinal kişiliği, papyonu, pantolon askısı ve yazılarıyla tanır. Onun pek bilinmeyen bir yönü ise kırtasiye hobisidir. Doğan Hızlan'ın,

bazı kırtasiye ürünlerinden oluşan enteresan koleksiyonları vardır.

Bu metinde numaralanmış sözcüklerin anlamca karşılıkları aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

	I	II	III
A)	sıra dışı	tutku	garip
B)	özgün	uğraşı	ilginç
C)	sıra dışı	sevgi	acayip
D)	özgün	ilgi	tuhaf

1. DÖNEM 1. YAZILIYA HAZIRLIK

1. Reşat Nuri'nin verdiği ilk ürünler şiir türünde idi. Yazarlığa ise izlediği oyunlar hakkında yazdığı değerlendirmelerle başladı. Daha sonra kendi dünyasına yönelip önce öykü, sonra roman türünde eserler verdi.

Aşağıdaki sözcüklerin bu metinde kazandıkları anlamları tahmin edip yazınız. (15 puan)

Ürün :

Oyun :

Dünya:

2. Belgeseller, izleyiciyi bir konu hakkında bilgilendirmek amacıyla hazırlanan filmlerdir. Belgesellerin izleyicide ilgi uyandırması, sahnelerin dikkat çekici olması kadar seslendirmeye de bağlıdır. İyi bir seslendirme, görsel öğeleri tamamlamakla birlikte belgesele ruh kazandırır. Doğru vurgu ve tonlamayla yapılan seslendirme, izleyiciyi belgeselde yansıtılan atmosferin içine çeker. Kısacası belgeselin görsel yönü bir beden ise seslendirme, bu bedenin ruhudur.

a) Bu metnin anahtar sözcüklerinden üçünü yazınız. (15 puan)

b) Metinde geçen "ruh kazandırmak" sözüyle anlatılmak isteneni yazınız. (10 puan)

3. Arılar, yüzlerce hatta binlerce çiçeği dolaşarak bal yapar. Kendi yuvalarını inşa eder. Larvaları besleyerek kendi türlerinin devamlılığını sağlar. Onların bütün bu işleri mükemmel şekilde yapabilmelerinin temelinde her bir arının kendi görevinin bilincinde olması yatar. Başka bir deyişle arılar, görevlerinin farkındadır ve onu yerine getirmek için çabalar. Toplumların durumu da arılar gibidir. Toplumu oluşturan bireyler başkalarının ne yaptığıyla değil kendi görevleriyle ilgilenirlerse o toplum başarıya ulaşır.

Bu metnin ana düşüncesini yazınız. (20 puan)

1. DÖNEM 1. YAZILIYA HAZIRLIK

4. Sosyal medya, günümüzde birçok insanda bağımlılık hâline geldi. Sosyal medyaya bağımlı hâle gelen insanlar, günlük yaşamdan ve gerçek iletişimden giderek uzaklaştı. Kendilerini sanal bir dünyaya hapsettikleri için yalnızlaştı. Bu yalnızlaşma, depresyon ve kaygı bozukluğu gibi sorunları ortaya çıkardı. Sosyal medya bağımlıları, aynı zamanda göz hastalıkları, fiziksel hareketsizlik ve duruş bozuklukları gibi sorunlarla karşı karşıya kaldı.

Bu metnin konusunu yazınız. (15 puan)

5. a) Aşağıdaki yazım kurallarına örnek olabilecek birer cümle yazınız. (16 puan)

Akrabalık bildiren kelimeler küçük harfle başlar.	→	
Hayvanlara verilen özel adlar büyük harfle başlar.	→	
Dil ve lehçe adları büyük harfle başlar.	→	
Kurum, kuruluş ve kurul adlarının her kelimesi büyük harfle başlar.	→	

- b) Aşağıdaki altı çizili ifadelerde noktanın işlevleri doğru verilmişse yay ayraç içine "D", yanlış verilmişse "Y" yazınız. (9 puan)

Hareketsiz bir yaşam; aşırı kilo, kalp hastalıkları vb. sorunlara yol açar.	→	() Bazı kısaltmaların sonunda kullanılır.
İzleyicilerin büyük ilgi gösterdiği konser, <u>23.30</u> 'da sona erdi.	→	() Sayılardan sonra sıra bildirmek için kullanılır.
Türk Dil Kurumu <u>12.07.1932</u> tarihinde kurulmuştur.	→	() Tarihlerde gün, ay, yılı gösteren sayıları birbirinden ayırmak için kullanılır.